

କୋମ୍ପିଲେସନ୍
ସାହିତ୍ୟ

কথোপকথন

বাংলা সাহিত্যের সমুদ্র হইতে
আরো কিছু মনি-মুক্তো সংগ্রহ করুন

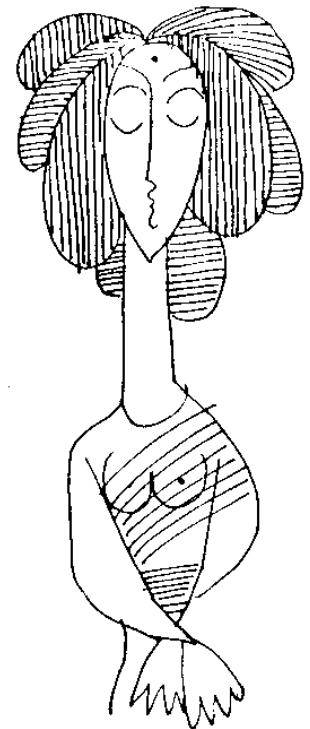
নীচের লিংক হইতে

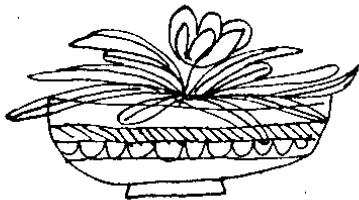
www.banglabooks.in

ପୁର୍ଣ୍ଣନ୍ଦୁ ପତ୍ରୀ

କଥୋଗକଥନ

ଆନନ୍ଦ ପାବଲିଶାର୍ସ ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡ କଲିକାତା ୯

প্রকাশক : শ্রীফণিভূষণ দেব
আনন্দ প.বালশাস্ব প্রাইভেট লিমিটেড
৪৫ বেনিয়াটোলা লেন
কলিকাতা ৯

মুদ্রক : শ্রীদ্বিজেন্দ্রনাথ বসু
আনন্দ প্রেস এন্ড পার্লিকেশনস প্রাইভেট লিমিটেড
পি-২৪৮ সি. আই. টি. স্কীম নং ৬ এম
কলিকাতা ৫৪

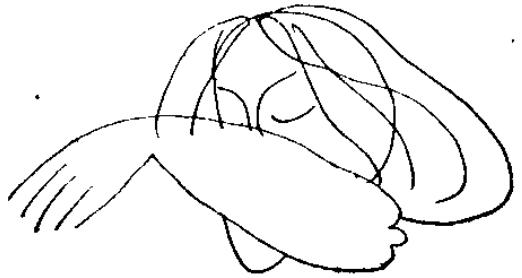
প্রথম সংস্করণ : সেপ্টেম্বর ১৯৮১ মৃদুণ সংখ্যা—২২০০ কাপ
দ্বিতীয় মৃদুণ : জুন ১৯৮৩ মৃদুণ সংখ্যা—২২০০ কাপ

প্রচ্ছদ ও অলংকরণ : পুর্ণেন্দ্ৰ পত্রী

মূল্য : ১০.০০

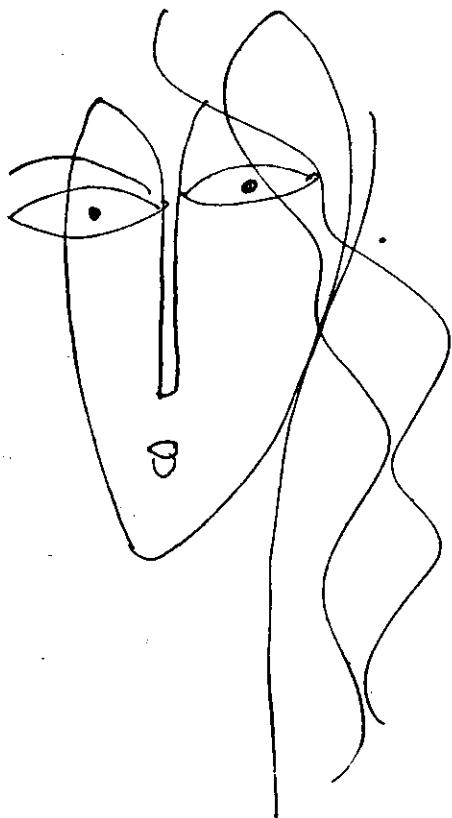
একদা কলকাতা নামের এই শহরে শুভঙ্কর নামে ৪৫ বছর
 বয়সী এক সদজ্ঞাত যুবক ভালোবেসে ফেলেছিল নিন্দনী নামের
 এক বিদ্যুৎ-শিথাকে। গেরিলা-যুদ্ধের মতো তাদের
 গোপন ভালোবাসাবাসির নিত্যসংগী ছিলাম আমি। আর
 নিজের খাতায় রোজ টুকে রাখতুম তাদের
 আবীর-মাখানো কথোপকথনগুলো। সেই শুভঙ্করের
 বয়স এখন ৫০। সেই নিন্দনী হয়তো এখন বিন্দনী
 নিদারুণ-সৃষ্টের কোনো সোনার পালঙ্কে।
 ওদের মাঝখানে নদী আর খেয়া দুটোই গেছে হারিয়ে।
 একবার ভেবেছিলুম ঝড়ের অন্ধকারে উঁড়িয়ে দিই
 টুকরো এইসব কাগজ। পরে ঘনে হলো, যারা ভালোবাসে,
 ভালোবেসে জলে, জলে প্রথীবীর দিগন্তকে রাঙিয়ে দেয়
 ভিন্ন এক গোধূলি-আলোয়, তাদের সকলেরই অনেক আপন-কথা,
 গোপন-কথা রয়ে গেছে এর ভিতরে। এইন্দিক আমার
 ম্ভূর পরেও ধাদের রক্তে শুরু হবে তুম্বুল শ্বাবণের চাষ-বাস,
 তাদের মুখগুলোও ভেসে উঠলো ঢোকে। অগত্যা
 ছিন্ন-ভিন্ন ঐ সব কাগজগুলোকে হেলাফেলায় মরতে দিতে
 পারলাম না আর।

গোরী ও পাথৰ ঘোষকে

কথোপকথন ১

তোমার পেঁচিতে এত দোরি হল ?
পথে ভিড় ছিল ?
আমারও পেঁচিতে একটু দোরি হল
সব পথই ফাটা ।
পথে এত ভিড় ছিল কেন ?
শব্দাতা ? কার ম্ত্য হল ?
আমাদের চেনা কেউ না তো ?
এই তো সেদিন ঘোগো গেল
দৌড়ে গেল, এখনও ফিরল না ।
আগে পরে শঙ্কর, বিমল !
আমাদের যাকে যাকে প্রয়োজন তারাই পালায়
দূরের সমুদ্রে চলে যায়
কালো নৃলয়ারা যায় ষে-রকম বিলীনের দিকে ।
আরও যাবে, আমরাও যাবো ।
লোক্যাল ট্রেনের মতো বেশ ঘন ঘন
আসছে যাচ্ছে ম্ত্য আজকাল ।
তোমার কেমন ম্ত্য ভাল লাগে ?
আমি ? সেরিবাল ?
ম্ত্যুর কথায় রাগ হল ?
ম্ত্যুর প্রসঙ্গ তবে থাক
জীবনের আলোচনা হোক ।

তোমার চিবুকে এত ছায়া কেন ?
অন্ধকারে ছিলে ?
আমার কপালে এত ঘাম কেন ?
রোদ্দুরে ছিলাম ।
ভূমি আজ টিপ পর্বন তো ?
আমি আজ পাঞ্জাবি পরিনি ।
তোমার রেঁপার চুল ভাঙা কেন ?
বাড়ে পড়েছিলে ?
আমার চুলের ফাঁকে রস্ত কেন ?
বাজ পড়েছিল ।

আজকাল রোজই বড় ওঠে।

গাছ পড়ে, ল্যাম্পপোস্ট পড়ে

মানুষও পার্থির মত ছিঁড়ে-খিঁড়ে

খানাখন্দে পড়ে।

বড় ধেন তুফান এক-সপ্তেম্বর

হাউ-মাউ হাঁউ-গাউ

মানুষের গন্ধ পাঁটু...

বড়ের কথায় রাগ হল?

বড়ের প্রসঙ্গ তবে থাক।

জীবনের আলোচনা হোক।

তোমার চোখের মণি লাল কেন?

বঁচ্টিতে ভিজেছো?

আমার হাতের শিরা নীল কেন?

অগুনে পুড়েছে।

বলেছিলে আজ চিঠি দেবে,

এনেছো? বাঃ, মেনি মেনি থ্যাঙ্কস।

একি দিলে? এ তো শুধু খাম!

খাম থেকে চিঠি কোথা গেল?

বড়ে উড়ে গেছে?

আমারও চিঠির সব লেখা

জলে ধূয়ে গেছে।

আজকাল জলও শিখে গেছে

নানান ছলনা।

জল কারো শার্ডিকে ভেজায়

জল কারো ঘরবাড়ি কাড়ে

দরজায় ব্যস্ত কড়া নাড়ে।

একবার আমাদের ধরছাড়া করেছিল জল

বালিশ, তোশক, খাট, ঘটি-বাটি থালা

সবকিছু হাঙ্গরের হাঁ-এ গিলে খেলো।

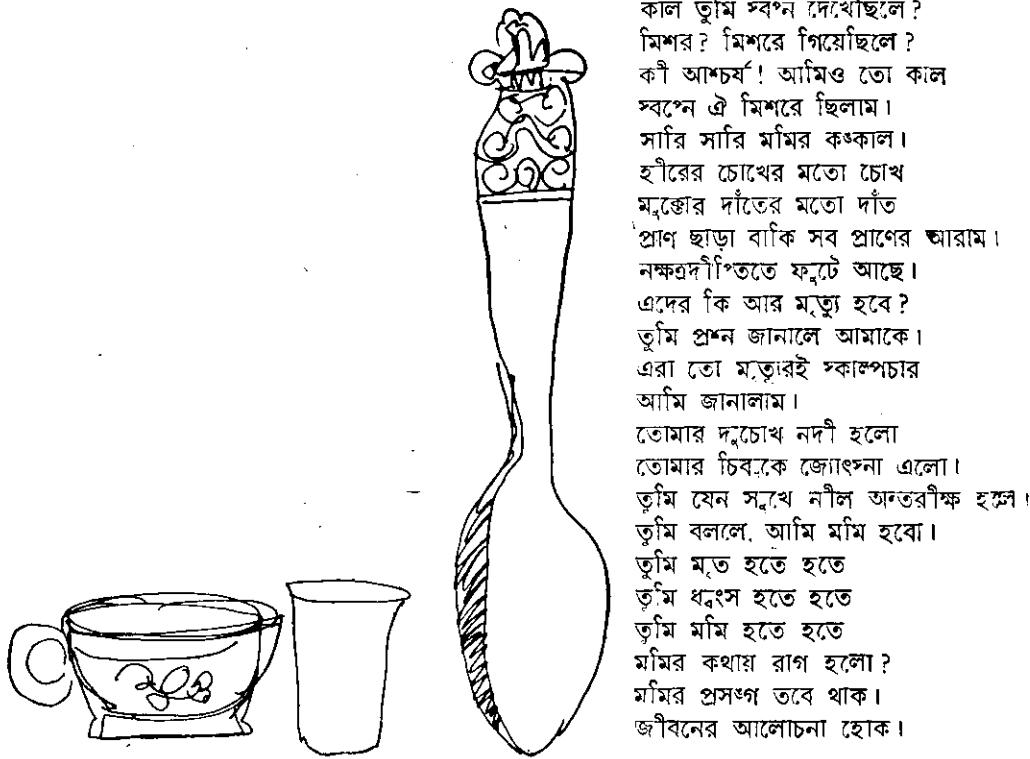
পচা-জলে আমরা ধেন শ্যাওলার, কচুরিপানার

নিকট আস্থায় হয়ে...

জলের কথায় রাগ হল?

জলের প্রসঙ্গ তবে থাক।

জীবনের আলোচনা হোক।

কাল তুঁমি স্বপ্নে দেখেছিলে ?
 মিশর ? মিশরে গিয়েছিলে ?
 কৰী আশচর্ম ! আমিও তো কাল
 স্বপ্নে এই মিশরে ছিলাম।
 সারি সারি মাঘির কঙকাল।
 হীরের চোখের মতো চোখ
 মৃত্তোর দাঁতের মতো দাঁত
 প্রাণ ছাড়া বাকি সব প্রাণের আরাম।
 নষ্টগুদীঁ প্রততে ফুটে আছে।
 এদের কি আর মৃত্যু হবে ?
 তুঁমি প্রশ্ন জানালে আমাকে।
 এরা তো মৃত্যুরই স্কাল্পচার
 আমি জানালাম।
 তোমার দুচোখ নদী হলো
 তোমার চিবকে জোৎসনা এলো।
 তুঁমি যেন সূর্যে নীল অন্তরীক্ষ হলুলে।
 তুঁমি বললে, আমি মাঝি হবো।
 তুঁমি মত হতে হতে
 তুঁমি ধৰ্দস হতে হতে
 তুঁমি মাঝি হতে হতে
 মাঝির কথায় রাগ হলো ?
 মাঝির প্রসঙ্গ তবে থাক।
 জীবনের আলোচনা হোক।

কথোপকথন ২

কী হয়েছে? কপালে তাঁত কেন?
চোর-ডাক্তান্তি? আমাকে খুলে বলো।
সকালবেলার শ্বেতপদ্মের রোদে
সন্ধেবেলার বিষাদ সেজে আছো।

কী হয়েছে আমাকে খুলে বলো
হাঁরিয়ে গেছে পায়ের তোড়া মল?
ঠিকানা-লেখা ঝুঁচরো ছেঁড়া পাতা?
গোপন চিঠি? গলার রহস্যার?

কী বললে? এক বৃষ্টিপাগল দিনের
মৌমাখনো স্মৃতির গন্ধ? সৌরি?
সেতো তুমি নিজের বুকের থেকে
উপুড় করে দিয়েছ করতলে।
রেখেছ বুকে, বুকের বন্ধ ঘরে
অবশ্য রোজ সন্ধ্যা-প্রদীপ দি।

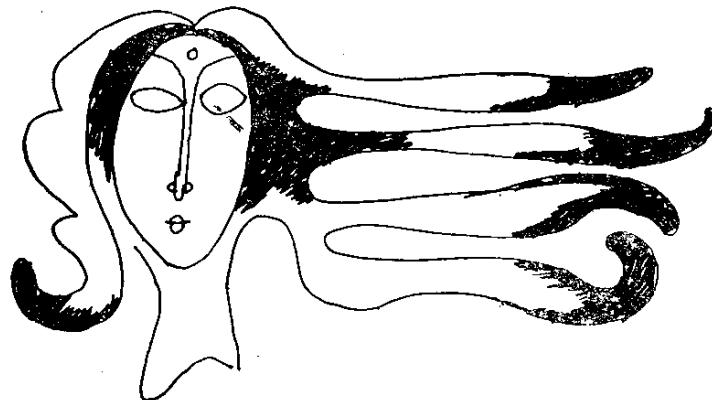
কথোপকথন ৩

তোমার বন্ধু কে? দীর্ঘবাস?
আমারও তাই।
আমার শণ্যতা গগনাহীন।
তোমারও তাই?

দূরের পথ দিয়ে খতুরা ঘায়
ডাকলে দরোজায় আসে না কেউ।
অথবা বাঁশি শুনে বাইরে যাই
বাতাসে হাসহাসি বিদ্রূপের।

তোমার সার্জি ছিল, বাগান নেই
আমারও তাই।
আমার নদী ছিল, নৌকো নেই
তোমারও তাই?

তোমার বিছানায় বৃষ্টিপাত
আমার ঘরেদোরে ধূলোর বড়।
তোমার ঘরেদোরে আমার মেঘ
আমার বিছানায় তোমার হিম।

—ଯେ କୋନ ଏକଟା ଫୁଲେର ନାମ ବଲ
—ଦ୍ୱାର୍ଥ ।
—ଯେ କୋନ ଏକଟା ନଦୀର ନାମ ବଲ ।
—ବୈଦ୍ୟା ।
—ଯେ କୋନ ଏକଟା ଗାଛେର ନାମ ବଲ
—ଦୀଘର୍ଷବାସ ।
—ଯେ କୋନ ଏକଟା ନକ୍ଷତ୍ରେର ନାମ ବଲ
—ଅଶ୍ଵ ।
—ଏବାର ଆମି ତୋମାର ଭାବିଷ୍ୟତ ବଲେ ଦିତେ ପାରି
—ବଳୋ ।
—ଖୁବ ସ୍ମୃତି ହବେ ଜୀବନେ ।
ଶ୍ଵେତପାଥରେ ପା ।
ମୋନାର ପାଲଙ୍କେ ଗା ।
ଏଗୋତେ ସାତମହଳ
ପିଛୋତେ ସାତମହଳ ।
ବନ୍ଦିର ଜଳେ ଶ୍ନାନ
ଫୋରାରାର ଜଳେ କୁଳକୁଚ ।
ତୁମି ବଲବେ, ସାଜବୋ ।
ବାଗାନେ ମାଲିନୀର ଗାଁଥିବେ ଘାଲା
ଘରେ ଦାସୀରା ବାଟିବେ ଚଳନ ।
ତୁମି ବଲନେ, ସ୍ମୃତୋ ।
ଅର୍ମନି ଗାଛେ ପାଥୋଯାଇ ତାନପୂରା,
ଅର୍ମନି ଜୋଙ୍ଗନାର ଭିତରେ ଏକ ଲକ୍ଷ ନର୍ତ୍ତକୀ ।
ସୁଖେର ନାଗରଦୋଲାଯ ଏଇଭାବେ ଅନେକଦିନ ।
ତାରପର
ବୁକେର ଡାନ ପାଂଜରେ ଗାତ୍ର ଖୁଦେ ଖୁଦେ
ରକ୍ତେର ରାଙ୍ଗ ମାଟିର ପଥେ ସୁଢ଼ଣ୍ଗ କେଟେ କେଟେ
ଏକଟା ସାପ
ଗାୟେ ବାଲ୍ଚରୀର ନକ୍ସା
ନଦୀର ବୁକେ ଝର୍ନକେ-ପଡା ଲାଲ ଗୋଧୂଳି ତାର ଚୋଥ
ବିଯୋବାଢ଼ିର ବ୍ୟାକୁଳ ନହବତ ତାର ହାସି,
ଦାଁତେ ମୃକ୍ଷୋର ଦାନାର ମତ ବିଷ,
ପାକେ ପାକେ ଜଡ଼ିଯେ ଧରବେ ତୋମାକେ

যেন বটের শিকড়

মাটিকে ভেদ করে যার আলিংগন।

ধীরে ধীরে তোমার সমস্ত হাঁসর রঙ হলুদ

ধীরে ধীরে তোমার সমস্ত সোনার গয়নায় শ্যাওলা

ধীরে ধীরে তোমার মখমল বিছানা

ফোঁটা ফোঁটা বঁশ্টিতে, ফোঁটা ফোঁটা বঁশ্টিতে সাদা।

—সেই সাপটা বুঝি তুমি?

—না।

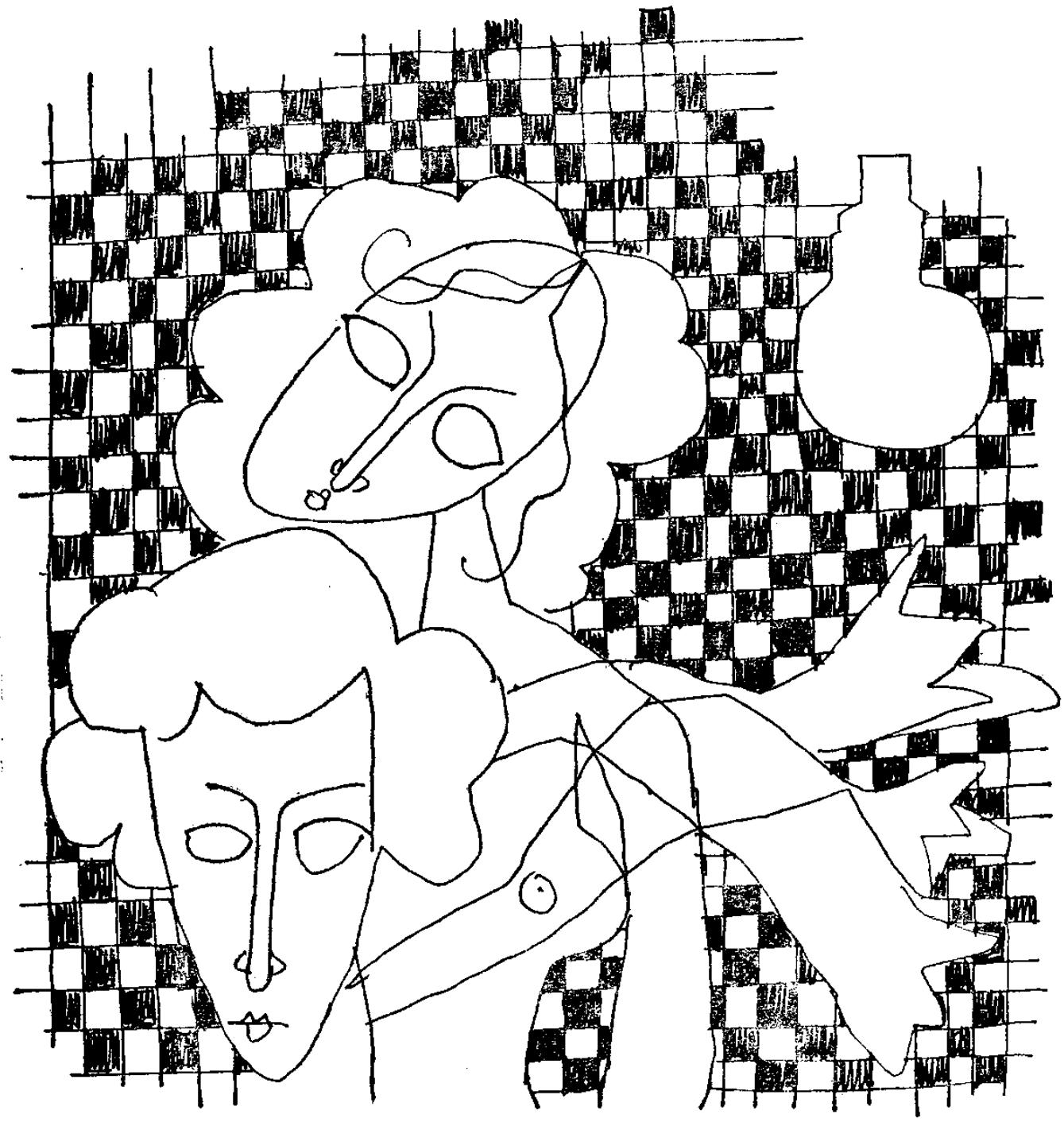
—তবে?

—স্মৃতি।

বাসরঘরে ঢোকার সময় যাকে ফেলে এসেছিলে

পোড়া ধূপের পাশে।

କଥୋପକଥନ ୭

ତୋମାର ଚିଠି ଆଜ ବିକଳେର ଚାରଟେ ନାଗାଦ
ପେଲାମ ।
ଦେଇ ହଲେ ଓ ଜବାବ ଦିଲେ, ସଂତକୋଟି
ଦେଲାମ ।
ଆମାର ଜନ୍ୟେ କାନ୍ଧାକାଟି ? ମନକେ ପାଥର
ବାନାଓ ।
ଚାରଙ୍ଗତା ଆସଛେ ଆବାର । ଦେଖବେ କିନା
ଜାନାଓ ।
କଥନ କୋଥାଯି ଦେଖି ହଚ୍ଛେ ଲେଖୋନ ଏକ
ଫୋଟୋଓ ।
ଶିଖି ପରୀର ଡାନା ଦିଲେ, ଏବାର ହାତୋଯା
ଛୋଟାଓ ।
ଆସବେ କି ସେଇ ରେସ୍ଟୁରନ୍ଟେ, ସୀତାଂଶୁ ଘାର
ଶାଲିକ ?
ରହୁପୋଲୀ ଧାନ ଥିଲୁବେ ବଲେ ଛଟଫଟାଛେ
ଶାଲିକ ।

କଥୋପକଥନ ୮

—ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅତ୍ୟନ୍ତ ବାଜେ ହୁୟେ ଉଠଛୋ ତୁମି ।

ଆଜ ଥେକେ ତୋମାକେ ଡାକବୋ

ଚାଲୁଣୀ ।

କେନ ଜାନ ? କେବଳ ପୋଡ଼ାଇଁ ବଲେ ।

ଦୁଇଥର ଜନ୍ୟେ ହାତ ପାତଳେ ଯା ଦାଓ

ମେ ତୋ ଆଗୁନେଇ ।

—ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସା-ତା ହୁୟେ ଉଠଛୋ ତୁମି ।

ଆଜ ଥେକେ ଆମିଓ ତୋମାକେ ଡାକବୋ

ଜଞ୍ଜାଦ ।

କେନ ଜାନ ? କେବଳ ହତ୍ୟା କରଛୋ ବଲେ ।

ତୋମାକେ ସା ଦିତେ ପାରି ନା, ତାର ଦୁଃଖ

ମେ ତୋ ଛୁରିରଇ ଫଳା ।

କଥୋପକଥନ ୯

ଆଜି ତୋମାକେ ଅନେକ ନାମେ ଡାକତେ ଇଚ୍ଛେ କରାଛେ ।

ଡାକବୋ ?

ଆଜିକେ ତୁମ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରାବଣ, ସଙ୍ଗେ ଚାଁପାର ଗନ୍ଧ
ମାଥରୋ ?

ଶଭ୍ଦୀରତର ଗାନେର ଭିତର ଖେଳ୍ଯା ଦେଓଯାର ମୌକୋ

ଚଲାଛେ ।

ଏକଟ୍ର ଆଗେ ହାସଲେ ଘେନ ଆକାଶ ମୋନାର ଆଂଟି
ଗଲାଛେ ।

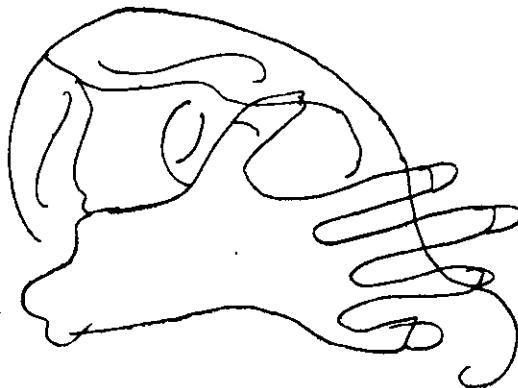
ଏଥନ ତୋମାଯ 'କୁରୁମ୍ କାଠି' ଏହି ନାମେତେ ଡାକବୋ

ଶୁଣାଛୋ ?

ଛିଲାମ ସୂତୋ, ତାକେ ହାଜାର ଚୌକୋ ଓ ଗୋଲ ନକଶାଯ
ବନାଛୋ ।

—କାଳ ବାଢ଼ି ଫିରେ କୀ କରଲେ ?
 —କାଂଦଲାଘ । ତୁମ ?
 —ଲିଖଲାଘ ।
 —କର୍ବତା ? କହି ଦେଖାଓ ।
 —ଲିଖେଇ କୁଚକୁଚ ।
 —କେନ ?
 —ଆମାର ଆମନ୍ଦେର ଭିତରେ ଅନଗର୍ଲ କଥା ବଲଛିଲ ଆର୍ତ୍ତନାଦ
 ଆର୍ତ୍ତନାଦେର ଭିତରେ ଗୁଣଗୁଣ ଗଲା ଭାଁଜିଛିଲ ଅନ୍ଧୁତ ଏକ ଶାନ୍ତ
 ଆର ଶାନ୍ତିର ଭିତରେ ସମ୍ବଦ୍ରେ ସାଇ ସାଇ ବାଡ଼ ।
 ଯେ-ମର ଅକ୍ଷର ଲିଖଲେଇ ଲାଲ ହୁଓରାର କଥା
 ତାରା ହୟେ ଘାଁଛିଲ ସାଦା ।
 ଯେ ମର ଶବ୍ଦ ସାଦା କାଶବନ ହୟେ ଦୂଲବେ
 ତାଦେର ମନେ ହାଁଛିଲ ଶୁକନୋ ଝାଉପାତାର ଓଡ଼ାଉଡ଼ି ।
 ବୁଝଲାଘ ମେ ଭାବେ ଆମାର ଜାନା ନେଇ
 ଯାର ଆୟନାୟ ନିଜେର ମୁଖ ଦେଖିବେ ଭାଲବାସା ।
 —ତାଇ ବଳେ ଛିଡ଼େ ଫେଲଲେ ?
 —ବାତାସ ଥେକେ ଏକଟା ଅଟୁହାସି ଲାଫିଯେ ଉଠେ ବଲଲେ
 ପିର୍ଦିମେର ସଲତେ ହୟେ ଆରୋ କିଛୁ ଦିନ ପାର୍ଦେ ଥାକ ହ ।
 ପାର୍ଦେ ଥାକ ହ ।

- ତୁଁମ ଆଜିକାଳ ବଡ଼ ସିଗାରେଟ ଖାଚୁ ଶୁଭତ୍ୱକର ।
- ଏଥିର୍ବିନ ଛଂଡ୍ରେ ଫେଲେ ଦିଇଛି ।
କିନ୍ତୁ ତାର ବଦଳେ ?
- ବଞ୍ଚି ହ୍ୟାଙ୍ଗିଲା । ସେଣ ଖାଓନି କଥିନୋ ?
- ଦେଇଯେଇ ।
କିନ୍ତୁ ଆମାର ଖିଦେର କାହେ ମେସବ ନିର୍ମିୟ ।
ଏହି କଲକାତାକେ ଏକ ଖାବଲାୟ ଚିବିଯେ ଥେତେ ପାରି ଆମି ।
ଆକାଶଟାକେ ଓଅଲେଟେର ମତୋ ଚିରେ ଚିରେ
ନକ୍ଷତ୍ରଗୁଣ୍ଠାକେ ଚିନେବାଦାମେର ମତୋ ଟ୍ରୁକଟାକ କରେ
ପାହାଡ଼ଗୁଣ୍ଠାକେ ପାଁପର ଭାଜାର ମତୋ ଘଡ଼ମର୍ଦ୍ଦିଯେ
ଆର ଗଣ୍ଗା ?
ସେ ତୋ ଏକ ଗ୍ଲାସ ସରବତ !
- ଥାକ ! ଖୁବ ବୀରପ୍ରଭୁ ।
- ସାତି ତାଇ ।
ପୃଥିବୀର କାହେ ଆମି ଏହି ରକମାଇ ଭୟକର ବିଶ୍ଵାରଣ ।
କେବଳ ତୋମାର କାହେ ଏଲେଇ ଦୂଧେର ବାଲକ
କେବଳ ତୋମାର କାହେ ଏଲେଇ ଫୁଟପାତେର ନ୍ତଳୋ ଭିଥାରୀ
ଏକ ପଯସା, ଆଧ ପଯସା କିଂବା ଏକ ଟ୍ରୁକରୋ ପାଉରୁଟିର ବେଶୀ
ଆର କିଛୁ ଛିନିଯେ ନିତେ ପାରି ନା ।
- ମିଥ୍ୟକ ।
- କେନ ?
- ସୌଦିନ ଆମାର ସର୍ବାଙ୍ଗେର ଶାଢ଼ି ଧରେ ଟାନ ଘାରାନି ?
- ହତେ ପାରେ ।
ଭିଥାରୀଦେର କି ଡାକାତ ହତେ ଇଚ୍ଛେ କରବେ ନା ଏକଦିନও ?

—କାଳ ବିକେଳେ

ତୋମାର ସାଡ଼େ ଚିବ୍‌ବୁକ ରେଖେ ପ୍ରକାଙ୍ଗ ବାଘ କାହିଁ ଖଂଜିଛିଲ
ଦେଖିତେ ପେଲେ ?

—ଜାନି ଜାନି,

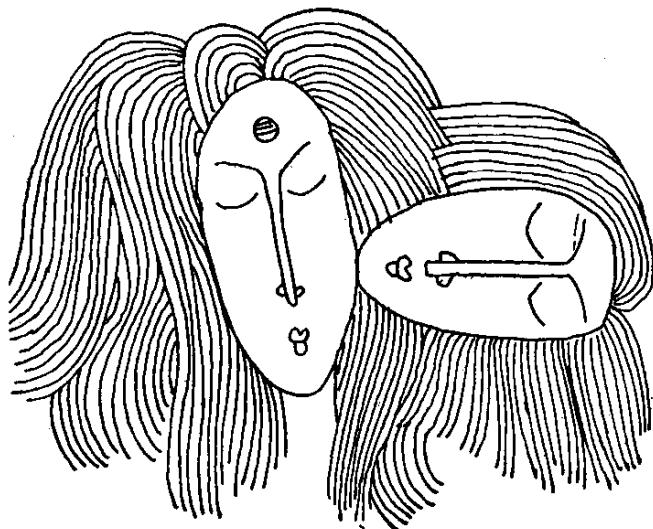
ଖଂଜିଛିଲ ତାର ସ୍ଵରେ ନଦୀର ଉଂସ ଏବଂ ପାରାପାରେର
ଶେଷ ପାରାଣି ।

—ସମ୍ମତ ରାତ

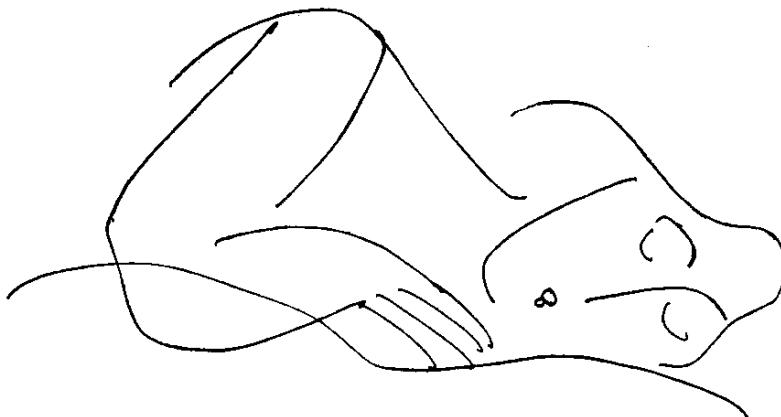
ନିଜେର ବୁକେର ପାଥର ଖଂଡେ ବିହେଛେ କାଳ କ୍ଷାତିକାରକ
ଜଳପ୍ରପାତ ।

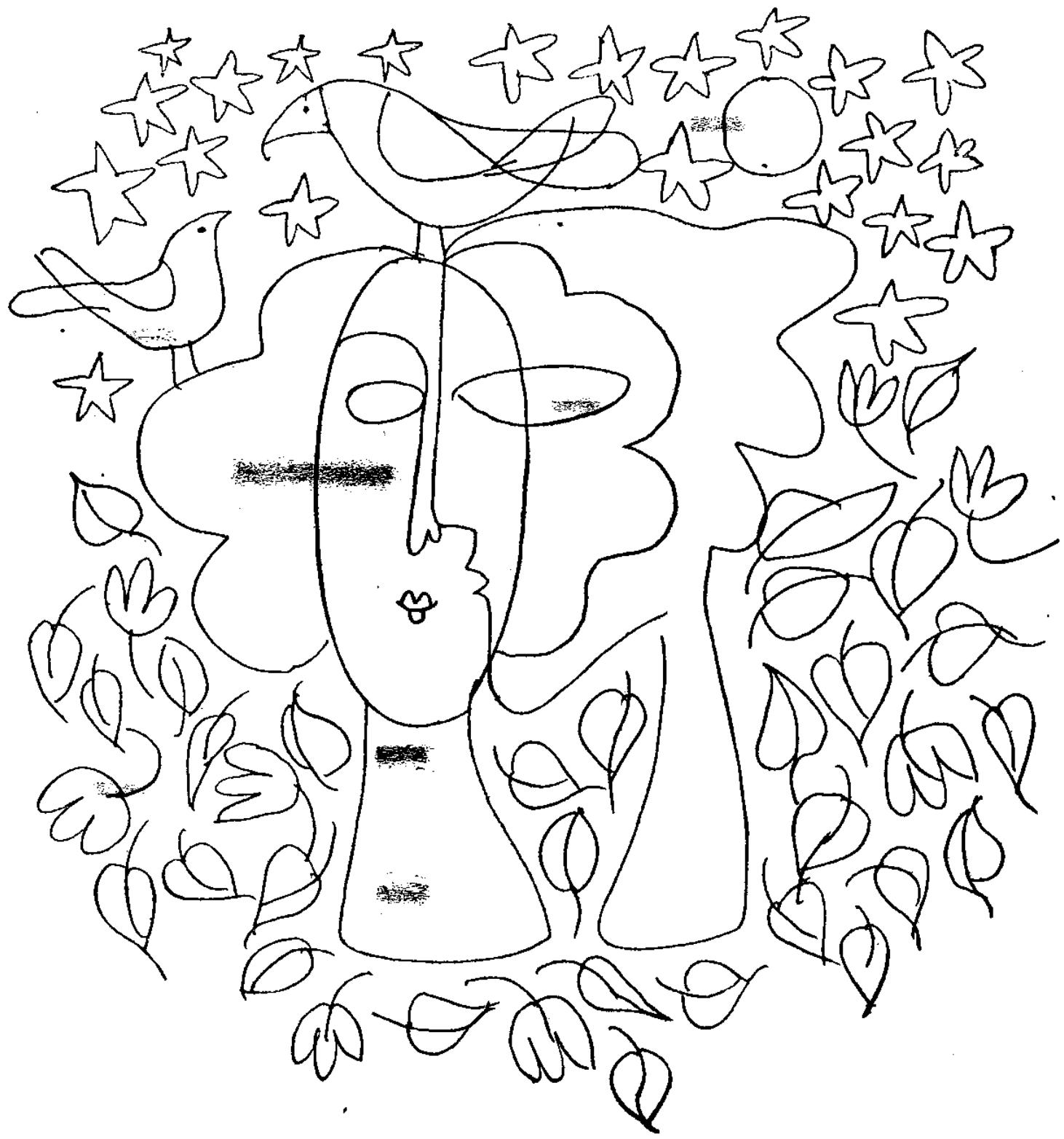
—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋନା,

ଆମ ତୋମାର ରୌଦ୍ରଭାୟାର ସର୍ବକଷଣି ସଙ୍ଗେ ହାଁଟ
ସମ୍ମନ୍ଦ୍ରିୟ କଷ୍ଟ ଦିଲେ ବିଛୋଇ ବାଲିର ଶୀତଳପାଟି
ବୁକେର କାହେ ନେଇ ତବୁଓ ତୋମାର ବୁକେଇ ବସନ୍ତବାଟି
ଭୁଲ କୋରୋ ନା ।

জানলাৰ গায়ে মেঘ, মেঘেৰ গায়ে ফুৰফুৰে আৰ্দ্দৰ পাঞ্জাৰি
পাঞ্জাৰিৰ গায়ে লক্ষ্মী-ই চিকনেৰ কাজ
হাসছো কেন? বলো হাসছ কেন?
—মেঘ রোজ রোজ পাঞ্জাৰিৰ পৱে কেন?
এক একদিন পৱে বালুচৰ শাড়ি কিংবা
খাটাও-এৰ পাতলা প্ৰিলট
মাথায় বাগান-খেঁপা, খেঁপায় হীৱেৰ প্ৰজাপতি
—আছা তাই হবে।
মেঘ সাজবে জৰি-পাড়ি শাড়িতে
আৱ তখনি নহবতখনাৰ সানাই-এ জয়জয়ন্তী
আৱ তখনি অৱগোৱ রঞ্জে-ৱঞ্জে বুনো জানোয়াৱেৰ হাঁক-ডাক
খাদে ঝাঁপায়ে পড়াৰ জন্যে জেগে উঠবে জলপ্রপাত
শিকাৱেৰ জন্যে তৌৰ ধনুক, দামাগা দৃঢ়ুড়ি
হাসছো কেন? বলো হাসছো কেন?
—তুঁমি এমনভাৱে বলছ
যেন ভালোবাসা মানে সাপে আৱ নেউলৈ ভয়াবহ একটা ষৃংধ।
ভয় লাগছে।
অন্য গতপ বলো!

କଥୋପକଥନ ୧୪

- ଦେଖ, ଅନନ୍ତକାଳ ବିଂ ବିଂ ପୋକାର ମତୋ ଆମରା କଥା ବଲାଛ
ଅଥଚ କୋନ କଥାଇ ଶେସ ହଲ ନା ଏଥନ୍ତେ ।
ଏକଟା ଲାଲ ଗୋଲାପେର କାନ୍ଦାର ଗଞ୍ଜେପା ଶୋନାବେ ବଲେଛିଲେ
କବେ ବଲାବେ ?
- ଚଲୋ ଉଠିଟି । ବନ୍ଦ ଗରମ ଏଥାନେ ।
- ଦେଖ, ଅନନ୍ତକାଳ ଶୁଦ୍ଧକଣେ ବାଁଶପାତାର ମତୋ ଆମରା ଘୁରାଛି
ଅଥଚ କେଉଁ କାଉଁକେ ଛାଁତେ ପାରଲୁମ ନା ଏଥନ୍ତେ ।
ଏକଟା କାଲୋ ହରିଗଙ୍କେ କୋଜାଗରୀ ଉପହାର ଦେଓଯାର କଥା ଛିଲ
କବେ ଦେବେ ?
- ଚଲୋ ଉଠିଟି । ବନ୍ଦ ବଡ଼-ବାପଟା ଏଥାନେ ।

କଥୋପକଥନ ୧୫

ତରମୁଜେର ବାଇରୋଟା ସବୁଜ
ଭିତରଟା ଲାଲ ।
ଆଜ୍ଞା ବଲତୋ, କେନ ମନେ ପଡ଼ିଲ କଥାଟା ?
ପାରଲେ ନା ?
ତୋମାର ସବୁଜ ଶାର୍ଡିଟାର ଦିକେ ତାରିକଯେ ।

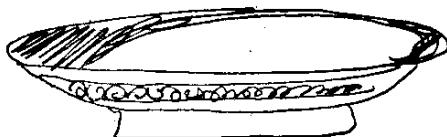
ଓଗୋ ସ୍କୁଲରୀ! ମନେ ଆହେ କାଳ ତେସରା ଜୁନ?
 ସେକି! ଭୁଲେ ଗେଛୋ? ତୁମ ତୋ ଦେଖିଛ ସାଂଘାତିକ!
 ଭୁଲେ ଗେଲେ ତିଥି ପ୍ରଥମ ବିବାହ ବାର୍ଷିକୀର?
 ଆଜେ ନା ଏଟା ଠାଟୀ ନାହିଁ ବା ଇୟାର୍କ!

ଫିଚେଲ ହାଓୟାରା ଯେଭାବେ ସଜନେ ଗାହେର ଚଳୁ
 ଚଳୁର ବିନ୍ଦୁର୍ବିନ ସେଂଟେ ଦିନେ କରେ ମଶକରା
 ତୁମି କି ଭାବଛୋ ଏଟାଓ ତେମାନ ଖେଲାଛଲ?

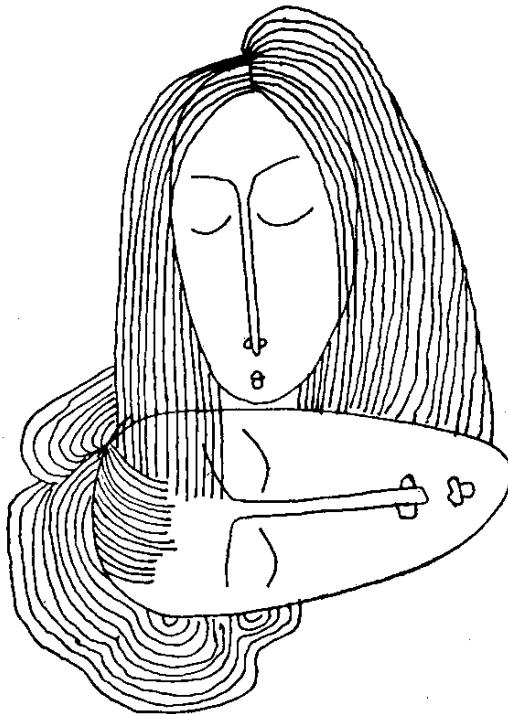
ତୁମ ଯା ବଲଛୋ ସ୍ଵୀକାର କରିଛି। ଇଯେମ ସ୍ୟାର!
 ବିଯେ ଆମାଦେର ହୟନ ଏବଂ ହବେଓ ନା।
 ତାତେ କିମ୍ବା ହୟାଇଛେ? ମନେ ମନେ ତୁମ ପାର୍ତ୍ତୀ
 ତେସରା ଜୁନେଇ ପ୍ରଥମ ଉଠିଲ ଘୁର୍ଣ୍ଣବଡ
 ତେସରା ଜୁନେଇ ପ୍ରଥମ ପ୍ରବଳ ବ୍ରାଟିପାତ
 ଆକାଶେ ଆତର ଛାଡ଼ିଲ ପ୍ରଥମ କଦମ ଫୁଲ ।
 ଏକଟି ରୂମାଲେ ତୋମାର ହାତ ଓ ଆମାର ହାତ ।

ଆମରା ନିକଟବତୀ ହଲାଗ ତେସରା ଜୁନ
 ତୋମାର ରାଥେର ଚାକାଯ ଭାଙ୍ଗି ହାଡ଼ି ପାଞ୍ଜିର
 ଦେଯାଳ-ଦାଳାନ ଦରଜା-ବିଛାନା ପଞ୍ଚରେ
 ତୋମାର ହାସିର ବିଦ୍ୟୁତରେଖା ଦିଲ ଆଗନ
 ଆମରା ପରମପରେର ହଲାଗ ତେସରା ଜୁନ ।

ତେସରା ଜୁନେଇ ଆମାର ଆକାଶେ ତୋମାର ଚାଁଦ
 ତୋମାର ହାଓୟାଯ ଆମି ଉଡ଼ୋ ଚଳୁ ତେସରା ଜୁନ ।

—ନିଳନୀ, ତୁମ ଏକଟ୍ରଖାଲିନ ତୋ ଜଳ
ଅଥଚ ଭାସାଓ ମୋତେର କଲମସବରେ ।
—ତୁମିଓ ତୋ ମିହି ବାତାସ, ଶ୍ରୁତିଙ୍କର
ଅଥଚ କୀ କରେ କାଁପାଓ ସୂଦେର ସବୁଡ଼େ ?

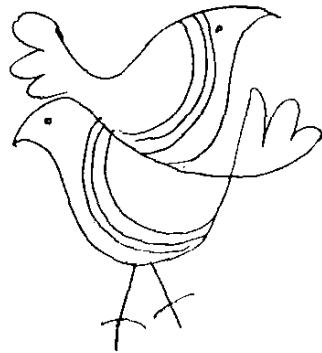

ହ୍ୟାଲୋ, ହ୍ୟାଲୋ, କଥନ ଆସଛ ତୁମି ?
କୋଥାଯି ମେଘ ? କୋଥାଓ ମେଘ ନେଇ ।
ହ୍ୟାଲୋ, ହ୍ୟାଲୋ, ବୃଣ୍ଟି ସ୍ଵଦ ନାମେ ?
ଭିଜବେ, ହ୍ୟାଲୋ, ଭିଜବୋ, ଅନାୟାସେ
ଗାଛପାଲାର ଯେମନ କରେ ଭେଜେ
—ଭିଜଲେ ତୃଣ ରାଜାର ଛେଲେ ହୟ
ହ୍ୟାଲୋ, ହ୍ୟାଲୋ, ବଲାହି ଭିଜବୋ ଜଳେ
ଭେଜା ମାଟିର ଗନ୍ଧ ହବେ ତୁମି
ଆମ ତାତେ ଛଡ଼ବୋ ଡାଲପାଲା ।
ଶୁଣନ୍ତେ ପାଛୋ ? ହ୍ୟାଲୋ ହ୍ୟାଲୋ ହ୍ୟାଲୋ
ବୌରିଯେ ପଡ଼, ଆକାଶେ ରାମଧନ୍ଦ
ଉଠିବେ, ହ୍ୟାଲୋ, ଉଠିବେ ଏବାର ରୋଦ
ରୋଦେର ହାତେ ବଶୀ, ହ୍ୟାଲୋ ହ୍ୟାଲୋ
ତୋମାର ପାଯେର ସ୍ବଦ୍ଧର ଶୁନ୍ତେ ପେଲେ
ସମସତ ମେଘ, ଆଧାର ଥିସେ ହ୍ୟାଲୋ
ସମସତ ମେଘ, ହ୍ୟାଲୋ, ହ୍ୟାଲୋ ହ୍ୟାଲୋ ।

ଏକଟା ମଜାର ଗମ୍ପ ତୋମାର ବଲତେ ଭୁଲେ ଗେଛି ।
 ସେଇନ ଛିଲ ବେଳ୍ପିତବାର । ଆକାଶ ଛାଡ଼ି ମାରଳ ସ୍ଵର୍ଗରୁଙ୍କ
 ଅର୍ମିତାଭର ସଙ୍ଗେ ହଠାତ୍ କଲେଜ ସ୍ଟ୍ରୀଟେ ଦେଖା ହତେଇ, ଏହି ସେ ଶ୍ରୁତଙ୍କର
 କେମନ ଆଛିସ, ଏଟା-ଓଟା ଦ୍ୱାଦ୍ଶ କଥାର ପର
 ଆସଲ ପ୍ରଶ୍ନ, ଏଥିନେ ସେଇ ନିନ୍ଦନୀତେଇ ଭୁବେ ଆଛିସ ନାକି ?
 ଇଦାନୀଁ ସା ଲେଖା-ଟେଖା ବେରୋଛେ ତା ପଡ଼ିଲେ ମନେ ହୟ
 ନିନ୍ଦନୀ ତୋର ଆକାଶ ଏବଂ ତୁହି ଉଡ଼ନ୍ତ ପାର୍ଥ ।
 ଅର୍ମିତାଭ, ତୁମି ଜାନନ୍ତି, ପଲିଟିକ୍‌ସେ ନିର୍ବେଦିତ ପ୍ରାଣ
 ତାହି ତାକେ ବଜଲାଗ
 ନିନ୍ଦନୀକେ ଧରିସ ସଦି ପ୍ରକାନ୍ତ ବିଶ୍ଵବ
 ଆମ ହଲାମ ତାର ଭିତରେ ଦାବି-ଦାଓୟାର ଉଚ୍ଚକାଙ୍କ୍ଷା ଦ୍ଲୋଗାନ ।

କଥୋପକଥନ ୨୦

- ଇଲାସଟ୍ରେଟେ ଉଇକ୍‌ଲିତେ ତୋମାର ତିନଟେ କବିତା ଛାପା ହଲ
 ଆମାର କିନ୍ତୁ ବଲନି ।
 ମଧ୍ୟମିତାର ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ଏଲିଆସେ, ସେଇ ଆମାକେ ବଲନି ।
 ଶୁଣେ ଏମନ ରାଗ ହଲ ସେ ଭେବେଛିଲାମ ବନ୍ଧ କବବ ଦେଖା ।
 ତୁମି କେଥାଯା କି ଲିଖେବୋ ତା ଶୁଣନ୍ତେ ହବେ ହାତେର ଜୋକେର ମୁଖେ ।
 ସେଇ ରାଗେତିଇ ଚିଠିର ଜବାବ ଲିଖେବୋ ତାକେ କବବ ଦିଯେ ଏଲାମ
 ଲେପ-ତୋଶକେର ନିଚେ ।
- ଉପ୍ରେ କାଟା, ନାଚେ କାଟା, ଉଠିତେ-ବସିତେ ଲାଥି-ଝାଁଟା
 ଏମନି ଆମାର ଭାଗ୍ୟ ।
 ତୋମାର କାଛେଇ ଦେଇଛିଲାମ ଶୁକନୋ ପାତାଯ ପ୍ରଥମ ବଂଗିଜଳ
 ତୁମିଇ ପ୍ରଥମ ଶୁନିଯେଛିଲେ ସେଇ ସାରି ସା କ୍ଷତର ଘୁମେ ମଲଗ ।
 ତେମନି ଆଜଗୁ ତୋମାର ମୁଖେଇ ଶୁନାଇ ପ୍ରଥମ ଇଲାସଟ୍ରେଟେ ଉଇକ୍‌ଲିଟାର କଥା,
 ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୋଥେର ଦେଖାଓ ଦେଖିଥିନି ।
 ରାଗେର ମେଘଟା ସରିଯେ ଦିଯେ ଏବାର ଏକଟି ପ୍ରସମ ମୁଖ ତୁଳନ ।

କଥୋପକଥନ ୨୧

—ତୋମାରେ ଓଥାମେ ଏଥିନ ଲୋଡ଼ଶେଡିଂ କିମ୍ବା ରକମ ?
 —ବୋଲୋ ନା । ଦିନ ନେଇ, ରାତ ନେଇ, ଜରାଲିଯେ ମାରଛେ ।
 —ତୁମି ତଥନ କିମ୍ବା କରୋ ?
 —ଦରଜା ଖୁଲେ ଦିଇ ।

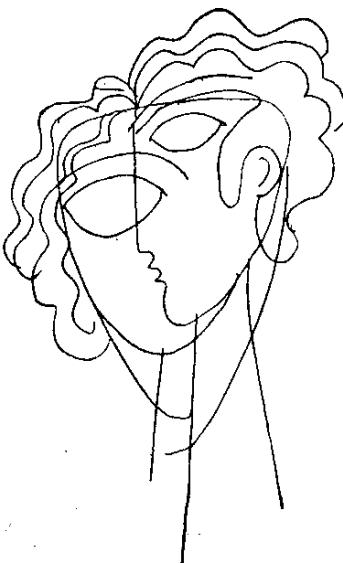
ଜାନଲା ଖୁଲେ ଦିଇ ।
 ପର୍ଦା ଖୁଲେ ଦିଇ ।

ଆଜକାଳ ହାଓଯାଓ ହସେହେ ତେମନି ଫଳିଦିବାଜ ।
 ଯେଥାରୀ ଅନ୍ଧକାର, ଅର୍ପନ ମାନ୍ସେର ହିସୀମାନା ହେଠେ ଦୌଡ଼ ।
 —ତୁମି ତଥନ କିମ୍ବା କରୋ ?
 —ଗାୟେ ଜାମା-କାପଡ଼ ରାଖତେ ପାରି ନା ।

ସବ ଖୁଲେ ଦିଇ,
 ଚୋଥେର ଚଶମା, ଚାଲେର ବିନ୍ଦିନ, ବୁକେର ଆଚଳ, ଲାଜ-ଲଜ୍ଜା ସବ ।
 —ଟାକା ଥାକଲେ ତୋମାର ନାମେ ନତୁନ ଘାଟ ବାର୍ଧିଯେ ଦିତୁମ କାଶୀ ମିର୍ତ୍ତିରେ
 ଏମନ ତୋମାର ଉଥାଲ-ପାତାଳ ଦୟା ।

ତୁମି ଅନ୍ଧକାରକେ ସର୍ବସବ, ସବ ଅଗିନ୍ଦିଷ୍ଟାଲିଙ୍ଗ ଖୁଲେ ଦିତେ ପାର କତ ସହଜେ ।
 ଆର ଶ୍ଵଭବକର ମେଘେର ମତ ଏକଟ୍ଟ ଝାଁକଲେଇ
 କିମ୍ବା ହଞ୍ଚେ କି ?

ଶ୍ଵଭବକର ତାର ଖିଦେ-ତେଣ୍ଟାର ଡାଲପାଳା ନାଡ଼ିଲେଇ
 କିମ୍ବା ହଞ୍ଚେ କି ?
 ଶ୍ଵଭବକର ବୋଦେ-ପୋଡ଼ା ହରିଗେର ଜିଭ ନାଡ଼ିଲେଇ
 କିମ୍ବା ହଞ୍ଚେ କି ?
 ପରେର ଜମ୍ବେ ଦଶଦିଗମ୍ବେର ଅନ୍ଧକାର ହବୋ ଆମି ।

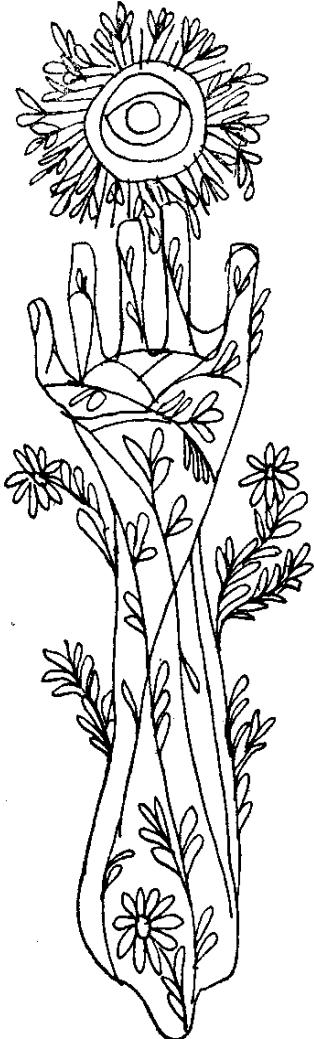
କଥୋପକଥନ ୨୨

ତେରୋଇ ଜୁଲାଇ କଥା ଦିଯେଇଛିଲେ ଆସବେ ।
 ସେଇମତ ଆଗି ସାଜିଯେଇଲାମ ଆକାଶେ
 ବ୍ୟସ୍ତ ଆମୋର ଅଜପ୍ର ନୀଳ ଜୋନାର୍କ ।
 ସେଇ ମତ ଆଗି ଜାନିଯେଇଲାମ ନଦୀକେ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥେକୋ, ଜଳେ ସେନ ଛାଯା ନା ପଡ଼େ
 ମେଘ ବା ଗାହେର । ତେରୋଇ ଜୁଲାଇ ଏଲେ ନା ।
 ଜର ହେଇଲ ? ବାଢ଼ିତେ ତେ ଛିଲ ଟେଲିଫୋନ ।
 ଜାନାଲେ ପାରତେ । ଥାର୍ମୋର୍ମିଟାର ସାଜତାମ ।
 ନୀଳିମାକେ ଛଁର୍ଯ୍ୟ ପାରିଥି ହତୋ ପରିତୃପ୍ତ ।

କଥୋପକଥନ ୨୩

- ନନ୍ଦନୀ—** କାଳ ତୋମାକେ ଭେବେହି ବହୁବାର
 କାଳକେ ଛିଲ ଆମାର ଜନ୍ମଦିନ ।
 ପରେଇଲାମ ତୋମାରଇ ଦେଓୟା ହାର ।
- ଶ୍ରୁତ୍ୱକର—** ଆମାର ହାର କି ଆମାର ଚେଯେ ବଡ ?
 ବାଲିକେ ତୁମ ବିଲୋଲେ ଆମିଙ୍ଗନ
 ସମ୍ମଦ୍ରିକେ ଦିଲେ ନା କୁଟୋ ଖଡ଼େ ।
- ନନ୍ଦନୀ—** ଆମାର କୀ ଦୋଷ ? ଡେକେଇ ବହୁବାର
 କିନ୍ତୁ ତୋମାର ଏମନ ଟେଲିଫୋନ
 ସାଟେର ଘଡ଼ା, ନେଇକୋ କୋନୋ ପାଡ଼ ।
- ଶ୍ରୁତ୍ୱକର—** ବାତାସ ଛିଲ, ବାତାସେ ଛିଲ ପାରିଥ
 ଆକାଶ ଛିଲ, ଆକାଶେ ଛିଲ ଚାଂଦ
 ତାଦେର ବଲଲେ, ଖବର ଦିତ ନାକି ?
- ନନ୍ଦନୀ—** ଆଜେ ମଶାଇ, ବର୍ଣେଇଲାମ ତାଓ ।
 ତାରା ବଲଲେ, ଧୁକର୍ଷ ଲୋଡ଼ିଙ୍-ଏ,
 ନଡ଼ିତେ-ଚଢ଼ିତେ ପାରବୋ ନା ଏକ ପାଓ ।

—ତୋମାକେ ଆଜକାଳ ଏତ ରୋଗ ଲାଗେ କେନ ଶ୍ରୁତିକର ?

ଖୁବ୍ ଶ୍ରୀଯମାଣ ଲାଗେ

ଯେନ ସନ ବସାକାଳ, ମେଘେର ଧୂସର ଡାନା, ଜଳ-କୋଳାଇଲ
ଛିଦ୍ର-ଖୁବ୍ ଫେଲେଛେ ତୋମାକେ ।

ଭାଙ୍ଗ କୋନୋ ମନ୍ଦିରର ପୂରନୋ ଗନ୍ଧେର ମତୋ ଲାଗେ ।

ଅତୀତକାଳେ କୋନୋ ସତଶେଷ ଆଟା ଶ୍ୟାଓଲାର ମତୋ

ଅତୀତେ ସବୁଜ ଛିଲେ, ଏଥିନ ଶୋକେର ମତୋ ହୀନ ।

ତୋମାକେ କି ଘରେ ଆଛେ କୋନୋ କାରାଗାର ?

ଗରାଦେର କାଳେ ହାତ, ସନ ବୃକ୍ଷଜଳେ ?

ଅଥବା ତୁମି କି କିଛୁ ହାରିଯେଇ, ଅତ୍ୟଳ୍ପ ଆପନ କୋନୋ କିଛୁ ?

ସନ୍ଧ୍ୟାତାରା ଡୁବେ ଗେଲେ କୋନୋ କୋନୋ ପାଥି ଶୁଦ୍ଧ କାଂଦେ ।

ତୋମାର ସୋନାର ଆଂଟି ଜଳେର ଗହରରେ ଭେମେ ଗେଛେ ?

ତୋମାର ଗାୟେର ମେହି ଚାପା-ରଙ୍ଗ, ଚମ୍ରକାର ଶୋଭନ ପ୍ରାଚ୍ଛଦ

ଶ୍ରୁତିକର, କୋଥାଯ ହାରାଲେ ?

—ନିନ୍ଦନୀ, ତୁମି ତୋ ଜାନ ଆମାର ବାଗାନ-ପାଟ ନେଇ ।

ଯେଟୁକୁ ବାଗାନ ଛିଲ, ଶୈଶବେର ସଙ୍ଗେ ବରେ ଗେଛେ ।

ତୁମି ଫୁଲ ଭାଲୋବାସୋ ବଲେ

ତୋମାକେ ଫୁଲେର ଖୌଜେ ଘେତେ ହୟ ପଥ ଖୁବ୍ ଖୁବ୍ ଘୌଜେ

ମିଳିନ୍ଦ, ହିଲ୍‌ଫୁଲ୍‌କୁଶ, ହରପାର ମତ ଦୂରାଳତରେ ।

ମେହି ସବ ପଥେ ବହୁ ଭାଙ୍ଗାରା ବିଭାନବନ୍ଦର

ବହୁ ସ୍ଵର୍ଗ ଜାହାଜେର ହାଡ଼-ଗୋଡ଼, ମେଶିନଗାନେର

କଞ୍ଜକାଳ-କବର, ରୁଚ୍ଚ କଲକଞ୍ଜା-କାଠ-କଯଳା-ଖଡ଼ ।

ମେହି ସବ ପଥେ ବହୁ ପତାକାର ସାର କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଣଚିନ୍ତ ନେଇ ।

ଦୂରାରୋଗ୍ୟ ଅସୁଖେର ଶ୍ଵାସକଟେ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ବାତାସ

ଏବଂ ପାଥରଙ୍ଗ ଖୁବ୍, ବଡ଼ ବଡ଼ ଡାକାତେର ମତନ ପାଥର ।

ଘେତେ ଘେତେ ରକ୍ତପାତ ହୟ ।

ଘେତେ ଘେତେ ସର୍ବାଂଶେର ଉଦୟମେ ଓ ଅଭିଲାଷେ, ବାସନାୟ, ବାହୁତେ, ବଳକଲେ

ନୀଳ ମରଚେ ପଡ଼େ ।

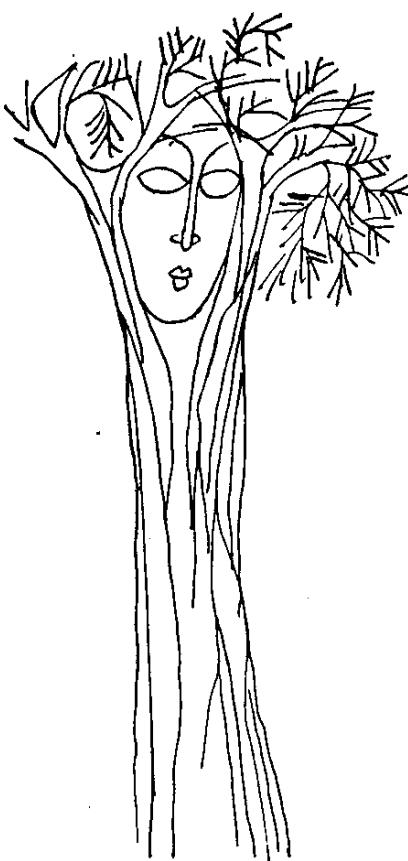
- ହାତ-ଘଡ଼ିଟା କି ଛୌ ମେରେହ ଗାର୍ଚିଲେ ?
ଶକୁଳତାର ଆଂଟିର ଘନ ଗିଲେହେ କି କୋନୋ ରାଖିବ ବୋଯାଳ-ଟୋଯାଳ ?
- କେଳ ?
- ଆସିବାର କଥା କଥମ, ଏଥିନ ଏଲେ ?
ବସେ ଆଛ ସେନ ସ୍ବଗ୍ୟ-ଗାନ୍ତ, ଭାଙ୍ଗ ମନ୍ଦରେ ଉପାଡ଼ ଶାଲଗ୍ରାମ ।
ତା ଥେଲାମ, ଥେଯେ ସିଗରେଟ, ଥେଯେ ଆବାର—ବେରାରା, କର୍ଫି !
ଆର ଧାଇଁ ଦେଖା, ଏବଂ ସେ-କେନେ ଜୁତେର ଶକେ ଚମକେ ଚମକେ ଓଠା ।
ମନେ ହାଇଁ ଅନନ୍ତକାଳ ପ୍ରତୀକ୍ଷାଟାର ଓ ଅନ୍ୟ ନମଟା ଶୈଶ୍ଵର ।
- ସ୍ୟାର, ମିତାଇ ! କି କରବେ ବଲ ରାମତାର ଯେନ ମାଛ-ଥିଥିକେ ଭିଡ଼
ତାରପରେ ଲାଲ ମିଛିଲେ ମିଛିଲେ ଲରୀତେ ଲରୀତେ ସବ ରାମତାଇ ବନ୍ଧୁ
ତାରପରେ ଏହି ଲୁହାର୍କାନୋ ରୋଦ, କି ସେ ବିରିଚ୍ଛାରୀ ! ଜବଲେ-ପାନ୍ତେ ସବ ଥାକ,
ଆକାଶଟାର କି ବ୍ୟାମୋ ହଲ କିଛି ? ଆଷାଢ ମାମେଓ ମେଦେର କଲସୀ ଫାଁକା ।
ମନେ ହାଇଁ ଶତାବ୍ଦୀ କେଟେ ସାବେ
ତବୁ କେନାଦିନ ଲୋନିନ ସରାଗ ପାରବେ ନା ସେତେ ଶେକ୍-ସପୀରରେର କାହେ ।
ତାରପରେ ଜାନୋ, କାଳ ସାରାବାତ ଘ୍ରମୋଇନି, ଶୁଦ୍ଧ କେଂଦ୍ର
କାନ୍ଦବୋ ସେ ତାର ଓ ସ୍ଵଦ୍ଵ କି କପାଳେ ଆହେ ?
ପାଶେ ବୋନ ଶୋଇ, ପିସାମୀ ଥାଟେର ନୀଚେ ।
- ହଠାଟ କାହା କେଳ ?
- ତୋମାର ଏକଟା ଚିଠି ମାଝାଟୁ ପଡ଼େହେ ବାବାର ହାତେ ।
ବାବା ଗମ୍ଭୀର । ତାର ମାନେ ଆଜ କାଳ ବା ପରଶୁ ସଟିବେ ବିଶ୍ଵାରଣ ।
ତାର ମାନେ ଆଜ କାଳ ବା ପରଶୁ ଆଗି ହେଁ ସାବେ ପଞ୍ଚବଟିର ସୀତା
ପୁରେ ଦେଉୟା ହେଁ ବିଧିନିଷେଧରେ ଗୋଲ ଗମ୍ଭୀର ଭିତରେ ହୀଚକା ଟାନେ ।
- ଯା ଅନିବାର୍ୟ, ଦ୍ଵାତ ଘଟେ ଯାଓୟା ଭାଲୋ ।
ଆଜ ସକାଳେର କାଗଜେଇ ଲେଖା ଆହେ
ଘନ୍ତାୟ ଆଶୀ ମାଇଲ ଦୋଡ଼େ ଆସଛେ ବ୍ୟାଣ୍ଡ-ବାଡ଼ ।
ବୁଝେଇ ଅତଃପର
ପାରତେ ହଇବେ ସାରା ଗାୟେ ରଗ୍ମାଜ ।
- ମନେ ପଡ଼େ ? ଆମି ଭିକ୍-ଟୋରିଆର ମାଟେ ଏକଦିନ ଶୀତେର ସମ୍ବେଦନାକ୍ଷର
ତୋମାର ଶରୀର-ଭାତି ଆଗମେ ମେଂକ-ତାପ ନିତେ ନିତେ
ବରିଯାହିଲାମ, ନିନ୍ଦନୀ ! ମନେ ରେଖୋ
ଭାଲବାସା ମାନେ ଆମରଣ ଏକ ରକ୍ତ ରଗ୍ଗେନ ।

—ଆମାର ଚିଠିଟାର ଜସାବ କହି ?
 ସିଦ୍ଧ ନା ଏଣେ ଥାକେ ତାହଲେ ଆଜ
 ତୁଳବୋ ଦୁଇ ହାତେ ଏମନ ବଡ଼
 ବସନ ଉଡ଼େ ଯାବେ ଚଞ୍ଚିଗଢ଼
 ଖେପାର ଖଲେ ଖୁଲେ ବନ୍ଦୀ ଚଲ
 ହାମବେ ଚୋଥେ ମୁଖେ ଆକୁରଣ ।
 କେଉଁଟେ ସାପ ହେବୋ । ସାତ ପାକେ
 ନମ୍ବ ଦଶେର ଚଢ଼ା ଓ ତଳ
 ଜଡ଼ବେ, ଏମନଇ ଦେ ଆଲିଙ୍ଗନ
 ଭାଙ୍ଗବେ ହାଡ଼-ଗୋଡ଼ । ଆମାର କି ?

—ଏମନ ଛଟଫଟେ ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ
 ମାନ୍ୟ କୋନିଦିନ ଦେଖିନ ଆର ।
 ଶୁନେଛ ଆଜକାଳ ବୋଦଲେଯାର
 ଝୟାବୋ ଓ ଭେଲେନ ପଡ଼ିଛୋ ଖୁବ ।
 ଏଥନ ସେଇ ସବ ଆଗନ୍ତୁ-ତାପ
 ଆମାରଇ ଧାଡ଼େ ବୁଝିବ ଆହଡ଼ବେ ?
 ଚିଠିଟା ନାଓ, ନିଯେ ଶାନ୍ତ ହୁଏ ।
 ଆମାର ହାଡ଼ଗୋଡ଼ ଭେଙ୍ଗେ ନା ଆର ।
 ଭାଙ୍ଗଲେ କାର ଫୁଲ ତୁଳବୋ ରୋଜ
 ଶୁନିମ ମଶାଇ ?

ହଠାତ୍ ଏଲେ ଯେ ? ବେଶ ତୋ
 ଭୁଲେ ଛିଲେ । ଭୁଲେ ଛିଲାମନ୍ତିର
 ଗାହେ ଏଂଟେ ଛିଲ ଛାଯାମନ୍ୟ
 ମ୍ୟାତିର ଛାପାନେ ଛବିରା ।
 ବୋଗା ହେବେ ଗେଛ । ଆମିଓ ?
 ହତେ ପାରେ । ବାଲ ଢକେଛେ
 ଜଳମ୍ବୋତର ଗଭୀରେ ।
 ବେଳା ତୋ ବାଡ଼ିଛେ । ନାରୀମା
 ନାରୀ ହେବେ ଯାବେ ଫୁମଶ ।
 କିଛଦ ଲାଲ ଫୁଲ ଏଖନାମ୍ବ
 ତବୁନ୍ତ ଫୁଟିଛେ । ଜାନ ନା
 କେ ଫୋଟାଯ । ସେ କି ତୋମାରଇ
 ଚାକିତ ଆଲୋକ ? ଅଥବା
 ଆମାର ଚୌକୋ କୁଠରୀର
 ଗୋପନ ରକ୍ତାରକ୍ତ ?
 ଦୌର୍ଢିଯେ ଥାକବେ ? ବୋସୋ ନା
 ଏହି ତୋ ମାଦ୍ର ବିଛାନେ
 ଆମାର ସର୍ବଶରୀରେ ।

- আমার আগে আর কাউকে ভালবাসানি তুমি?
- কেন বাসব না? অনেক।
বিষব্বক্ষের প্রমর
যোগাযোগের কুমু
পৃতুলনাচের ইতিকথার কুসূম
অপরাজিত-র
- ইয়ার্ক' করে না। সত্যি কথা বলবে।
- রোগা ছিপছিপে ঘমুনকে ভালবেসেছিলাম বল্দাবনে
পাহাড়ী ফুলটুঁরীকে ঘাটশীলায়
দজ্জাল শুব্রতী তোর্সাকে জলপাইগুড়ির জঙগলে
আর সেই বেগমসাহেবা, নীল বোরখায় জরীর কাজ
নাম চিঙ্কা
- আবার বাজে কথার আড়াল তুলছো?
- বাজে কথা নয়। সত্যিই।
এদের কাছ থেকেই তো ভালবাসতে শেখা।
অনন্ত দৃশ্যের একটা ঘাস ফাঁড়ি-এর পিছনে
এক একটা মাছরাঙার পিছনে গোটা বাল্যকাল
কাপাসতুলো ফুটছে
সেইদিকে তাঁকিয়ে দৃষ্টা তিনটে শীত বস্ত
এইভাবেই তো শরীরের খাল-নালায়
চুইয়ে চুইয়ে ভালবাসার জল।
এইভাবেই তো হৃদয়বিদারক বোঝাপড়া
কার আদলে কী, আর কোনটা মাংস, কোনটা কস্তুরী গন্ধ।
ছেলেবেলায় ভালবাসা ছিল
একটা জামরুল গাছের সঙ্গে।
সেই থেকে যখনই কারো দিকে তাঁকিয়ে দেখতে পাই
জামরুলের নিরপরাধ স্বচ্ছতা ভরাট হয়ে উঠছে
গোলাপী আভার সর্বনাশে,
অকাতর ভালবেসে ফেলি তৎক্ষণাৎ।
সে যদি পাহাড় হয়, পাহাড়
নদী হয় নদী
কাকাতুয়া হল কাকাতুয়া
নারী হলে, নারী।

কথোপকথন ২৯

—দূরে চলে যাও। তবু ছায়া
আঁকা থাকে মেঘে। যেন ওড়ে
বাতাসের সাদা বারাণ্ডায়
বাল্পুরী বহু বর্গময়।
গান শেষ তবু তখনো তার
প্রতিধ্বনিরা দশ দিকে।
যেন শুধু তুমি তোমারই সব
মৃত্তিতে ঠাসা মিউজিয়াম
ছাইলাইনের, ছাইগাদার
গতে গভীর কলকাতায়।
কী করে এমন পারো তুমি
নান্দনী?

—সহজ ফ্যাজিক। শিখবে কি?
রূমালটা দাও, ঘন গিঁটে
চোখ দুটো বাঁধি। তারপরে
ঘাস কঠিটাকে ছুইয়ে দি,
কাছে এসো।

—অত বোকা নই নান্দনী!
খানিকটা জানি, পুরুষকে
কী করে বানাও পোষা পাখি।
বৰ্ণা দেখাবে, কখনো তার
উৎসের চাবি খুলবে না।
বিছানা পাতবে মখমলের
কিন্তু বসতে দেবে চেয়ার।
সাজানো দোকানে থাককে থাক,
উর্বরতার বীজ ও সার
অথচ দুবেলে বন্ধ বাঁপ।
জলের যা খেলা, ভাসিয়ে স্থূল
গাছ ডুবে গিয়ে মরে মরুক
জলের কী?

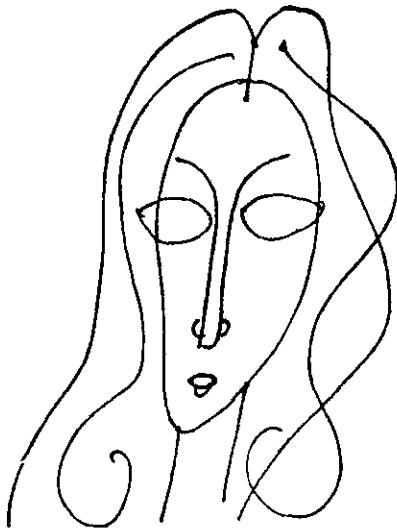
—মিথো! মিথো! শুভঙ্কর!
তোমরাই ভুলে গাছকে মেঘ

বানিয়ে ঢেঁয়েছো ব্ৰহ্মজল।
যে-মোমবাতিৰ ক্ষণজীবন
তাৰই কছে এসে কেবিল চাও
এমন আলো যা অস্তহীন।
তোমরা বুনছো কল্পনায়
আমরা ধা নই তাৰই ছাঁদে
সোনালী সুতোৱ লম্বা লেস।

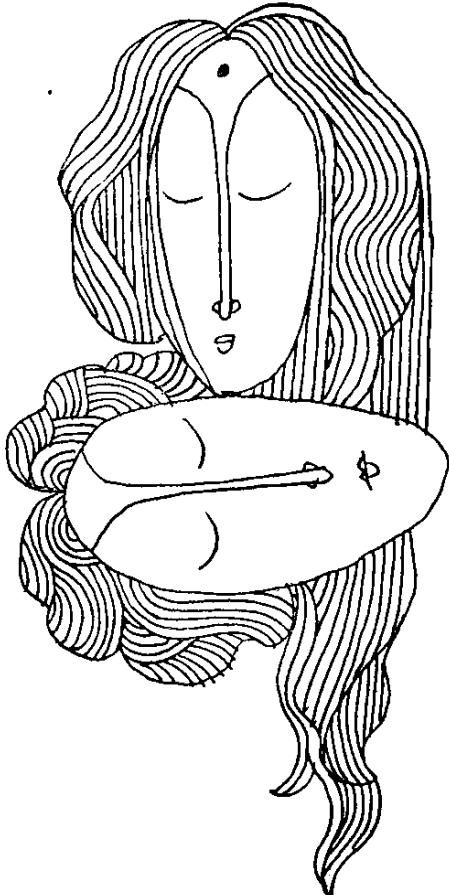
—নান্দনী! হায় এইটুকু
যথেচ্ছার আছে বলেই
এই মৰা-হাজা পঢ়িবিটাৰ
মৃত্যু চাইনি এখনো কেউ।
নইলে তো কবে কঠিকাঠে
ঝুলিয়ে দিতাম। এবং এর
কৃতিষ্ঠটুকু সবই তোমার।
তুমি মানে নারী, যার ছোঁয়ায়
ঘূঁটে পূড়ে হয় গন্ধ ধূপ।

—চৰ করো তুমি, চৰ করো,
আজকাল বড় বাচলতায়
পেয়েছে তোমাকে।

—এটাও তো মজা। যতক্ষণ
তুমি পাশে থাকো, আমি নদী,
নৌকোৰ পাল, ঝোড়ো হাওয়া।
তুমি চলে গেলে আমি পাহাড়
তাও নয়, যেন ইঁট বা কাঠ
কাঠের টৈবিল, বইয়ের রাক।
এত বোবা থাকি, লোকে ভাবে
মৱে গোছ বৰ্ণি অনেকদিন।
একটু আগে যে বললে না
সোনালী সুতোৱ লম্বা লেস,
আসলে তখন সেইটাকেই
বুনি, যাতে লোকে দেখতে পায়
যে-যার বুকেৰ সংগোপন
উপনিবেশ।

- ତୁ ମୁଁ ଆମାର ସର୍ବନାଶ କରେଛ ଶୁଭେଙ୍କର ।
କିଛି ଭାଲ ଲାଗେ ନା ଆମାର । କିଛି ନା ।
ଜୟଳନ୍ତ ଉନ୍ନୋମେ ଭିଜେ କଷଳାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଆର ବ୍ୟାସକଷ୍ଟ
ଘରେ ଫେଲେଛେ ଆମାର ଦର୍ଶଦିଗନ୍ତ ।
ଏଥନ ବ୍ୟାଣିଟ ନାମଲେଇ କାନେ ଆସେ ନଦୀର ପାଡ଼ ଭାଙ୍ଗର ଅକଳ୍ୟାଣ ଶବ୍ଦ
ଏଥନ ଜୋଣ୍ମନା ଫ୍ଲୁଟ୍‌ସେଇ ଦେଖିତେ ପାଇ
ଅନ୍ଧକାର ଶମଶାନ୍ୟାତ୍ମୀର ମତ ଛଟେ ଚଲେଛେ ମୃତଦେହର ଖୌଜେ ।
କିଛି ଭାଲ ଲାଗେ ନା ଆମାର । କିଛି ନା ।
ଆଗେ ଆଯନାର ସାମନେ ସଲଟାର ପର ସଲଟା ମାଜଗୋଜ
ପାଉଡ଼ାରେ, ସାବାନେ, ସେଣ୍ଟେ, ସ୍କ୍ରମ୍‌ଯ
ନିଜେକେ ସେନ କେତେ ଫର୍ସା କରେ ତୋଳାର ମତ ସ୍ଥି ।
ଏଥନ ପ୍ରତିବିମ୍ବେର ଦିକେ ତାକାଲେଇ
ସମସ୍ତ ମୃଥ ଭରେ ସାଯ ଗୋଲମରିଚେର ମତ ଭ୍ରଗେ, ବିଦ୍ସବାଦେ, ବିପନ୍ନତାୟ ।
ଏଥନ ସମସ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଯେଣ ବିକଟ ମୃଥଖୋଶେର ହାସାହାସ
ଦୃଢ଼ବ୍ରନ୍ଦକେ ପାର ହେୟାର ସମସ୍ତ ସାଂକୋ ଭେଣେ ଚରମାର ।
କିଛି ଭାଲୋ ଲାଗେ ନା ଆମାର । କିଛି ନା ।
- ତୁ ମାତ୍ର କି ଆମାର ସର୍ବନାଶ କରନି ନିନ୍ଦିମୀ ?
ଆଗେ ଗୋଲମରିଚେର ମତ ଏତୁକୁ ଛିଲାମ ଆମି ।
ଆମର ଏକ ଫୋଟା ଖାଁଚାକେ ତୁ ମିହି କରେ ଦିଯେଛ ଲମ୍ବା ଦାଲାନ ।
ଆଗାହାର ଜମିତେ ବୁନେ ଦିଯେଛ ଜୟଳନ୍ତ ଉନ୍ଦିଭଦେର ଦିକଚିହ୍ନୀନ ବିଛାନା ।
ଏଥନ ସରେ ଟାଙ୍ଗାନୋର ଜନ୍ୟେ ଏକଟା ଗୋଟା ଆକାଶ ନା ପେଲେ
ଆମାର ଭାଲ ଲାଗେ ନା ।
ଏଥନ ହାଁଟା-ଚଲାର ସମୟ ମାଥାଯ ରାଜହଣ ନା ଧରିଲେ
ଆମାର ଭାଲ ଲାଗେ ନା ।
ପ୍ରଥିବୀର ଗାପେର ଚୟେ ଅନେକ ବଡ଼ କରେ ଦିଯେଛ ଆମାର ଲାଲ ବେଳନ ।
ଗୋଲମରିଚେର ମତ ଏହି ଏକରାନ୍ତ ପ୍ରଥିବୀକେ ।
ଆର ଭାଲ ଲାଗେ ନା ଆମାର ।

খবর্দার ! হাত সরিয়ে না ও ।
ব্যাগে ভরে নাও টাকাগুলো ।
আজ সমস্ত কিছুর দাম দেবো আমি ।
কী হচ্ছে কি শুভঙ্কর ? কেন এমন পাগলামির ঢেউয়ে দূলছে
এইজনেই তোমার উপর রাগ হয় এমন ।

মাঝে মাঝে অর্থমন্ত্রীদের মত গোঁয়ার হয়ে ওঠো তুমি ।
কাল কতবার বলেছিলুম, চলো উঠি, চলো উঠি ।
আকশ আলকাতরা হয়ে আসছে, চলো উঠি ।

এখুনি সেনাবাহিনীর মত ঝাঁপয়ে পড়বে বাঁঁটি, চলো উঠি ।

তুমি ধাসের উপর বুঢ়ো বটগাছ হয়ে বসে রইলে ।

কলকাতা ডুবল, তুমি ডুবলে

আমাকেও ডোবালে ।

কেন আমার কথা শোনো না বল তো ?

আমি কি নির্বাচনের প্রতিশ্রূতি

যে সিংহাসনের হাতলে হাত রাখলেই হারিয়ে যাবো স্বত্তিহীন অন্ধকারে ?

কলের জলের মত

ক্যালেণ্ডারের তারিখের মত

বন্যার গায়ে গায়ে খরার মত

আমি তো তোমার সঙ্গেই আছি । এবং থাকবো ।

তাহলে কেন আমার কথা শোনো না শুভঙ্কর ?

—ବଳ ତୋ କତ ବସମ ହଲ ତାର ?

—କାର ?

—ଯାର ମାଥାଭାର୍ତ୍ତ ସବୁଜ ଦେବଦାର୍—ଚାଲ

ଯାର ଟେଲମଳେ ପା କେବଳ ଭୁଲ ପଥେର କାଁଟାର ଉପରେ

ଆଂକେ ରଙ୍ଗେର ଦାଗ,

ଯାର ସମ୍ବନ୍ଧ କଥାଇ ଅସପ୍ଣେ, ମନ୍ତ୍ରାସବାଦୀଦେର ମତ ସଂକେତମଯ ଏବଂ ବିଶ୍ଵାରକ

ଯେ କେବଳ ହାତ ଧରେ ଟେନେ ନିଯେ ଯାଇ ଏମନ ବାଗାନେ

ଯେଥାନେ ଫୁଲେର ଗାୟେ ହାତ ଛୋଁଯାଲେଇ ଅଟୁହାସିର ବିଦ୍ୟୁତ

ଯେଥାନେ ଲତାଗୁର୍ମେର ଆଡ଼ାଲେ ପିଛଲେ ପଡ଼ାର ଗୋଲାପୀ ଗହବର

ଆର ଫୁସଲିଯେ ଭାର୍ତ୍ତିଯେ ନିଯେ ଯାଓଯାର ଖର ଜଳିଷ୍ଠୋତ ।

ବଳ ତୋ କତ ବସମ ହଲ ତାର ?

—ତିନ ବଛର ।

—ତାହଲେ ମନେ ଆଛେ ତିନ ବଛର ଆଗେ ଠିକ ଏଇଥାନେ

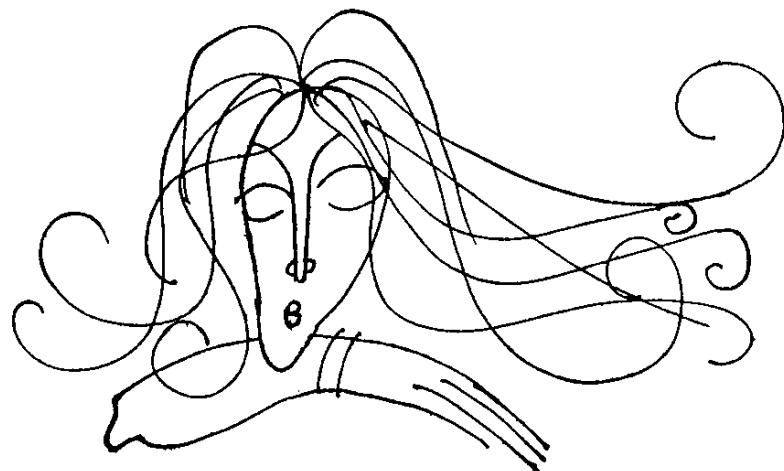
ଠିକ ଏହି ରକମ ପାଁଶୁଟେ ସନ୍ଧେର ସାଡ଼େ ପାଁଚଟାଇ

ଏଇରକମ ଆରଶୋଲା ରଙ୍ଗେ ଛେଂଡ଼ା ପର୍ଦାର ଆଡ଼ାଲେ

ତୋମାର ଆର ଆମାର ଯୌଥ୍ ଉଲ୍ଲାସେର ଓରମେ ଜନ୍ମ ହେବିଛିଲ ତାର

ତୋମାର ପ୍ରଥମ ଚିଠିତେ ତୁମି ଯାର ନାମ ଦିଯେଛିଲେ, ଅମ୍ବହ୍ୟ ସ୍ବର୍ଗ

ଆମାର ପ୍ରଥମ ଚିଠିତେ ଆମି ଯାର ନାମ ଦିଯେଛିଲାମ, ନବଜନ୍ମ ।

କଥୋପକଥନ ୩୫

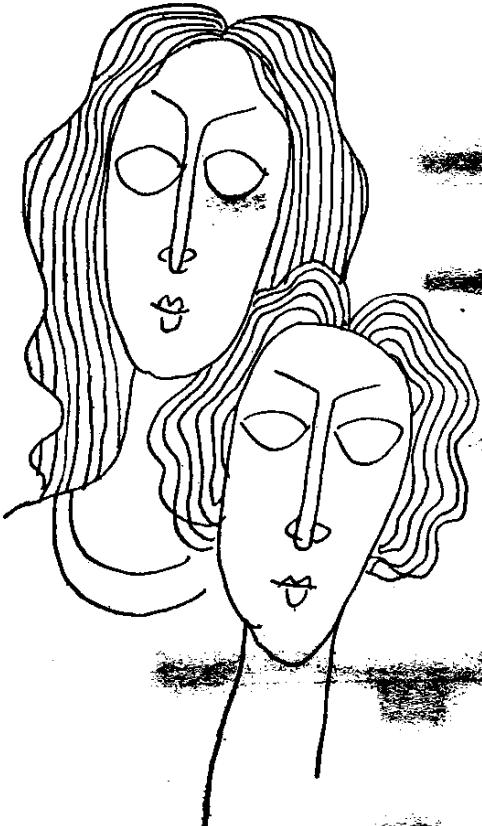
- ଲୋକେ ବଳେ ଶୁଣ ମେଲାଯେ ତୋମାର ପାକା ହାତ
ହୁଣ୍ଡ ଦିରେ ଲୋଖେ କରିବତା ।
- ଗୋଯେନ୍ଦ୍ରା ନାକି ? ଆମାର ସା କିଛି ଲୁକୋନେ
ଜାନତେ ହବେ କି ସବହି ତା ?
- ତକ' କୋରୋ ନା, ଜୁଡ଼େ ଦେବେ କିନା ଏଥିନିଇ
ହୃଦ୍ୟପଦ୍ମେର କ୍ଷତଟା ।
- ଦିତେ ପାରି ତବେ ମଜୁରୀ ପଡ଼ିବେ ବିନ୍ଦର
ଜୋଗାତେ ପାରିବେ ଅତଟା ?
- କାଜ ସିଦ୍ଧ ହୟ ନିର୍ବ୍ଲଂଘ, ପାବେଇ ମଜୁରୀ,
ଭେବେଛେ ପାଲାବୋ ଗର୍ତ୍ତେ ?
- ହୃଦ୍ୟପଦ୍ମେର ଭିତରେ ଥାକେ ଯେ ଝର୍ଣ୍ଣି
ଦିତେ ହବେ ଶ୍ନାନ କରତେ ।

କଥୋପକଥନ ୩୬

ତୁମିଇ ଆମାର ଧର୍ମ ହବେ ତା ଜାନଲେ
ଏମନ କରେ କି ଭାସାତାମ ଡିଙ୍ଗ ନୋକୋ ?
ଭାସାତାମ ?
ତୁମ ଚଲେ ଯାବେ ସମୁଦ୍ରେ ଆଗେ ବଜନି
ତାହଲେ କି ଗାୟେ ମାଥାତାମ ବାଡ଼-ବାଙ୍ଗା ?
ମାଥାତାମ ?
ନ୍ଦ୍ରିୟତେ-ପାଥରେ ନ୍ଦ୍ରିୟର ବାଜିଯେ ଛୋଟ
ଜଳରେଖା ଛିଲେ, ଦୁଇ ହାତ ଦିରେ ଧରେଛ ।
ଧରା ଦିରେଛ ।
ଏଥିନ ଦୁଇଲ ଭରେଛ ପ୍ରବାହେ ପ୍ଲାବନେ
ଉଚ୍ଚ ମାସତୁଳେ ଜାହାଜ ଏସେଛେ ଡାକତେ ।
ଓକେ ସାଡ଼ା ଦାଓ ।

କଥୋପକଥନ ୩୭

ଭାଲବାସା, ମେଓ ଆଜ ହୟେ ଗେଛେ ସ୍ତ୍ରୟବଳମୟ ।
ନିଳଦନୀ ! ଏସବ କଥା ତୋମାର କଥନେ ମନେ ହୟ ?
ଚଞ୍ଚିତେର ମତ ଯେନ, ସାରା ଗାୟେ ଅପରାଧପ୍ରବଣତା ମେଖେ
ଏକଟି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଜ ସ୍ତ୍ରୀର କାହାକାହି ଏସେ
ସାଦା ରୂମାଲେର ଗାୟ ଫୁଲତୋଳା ଶେଷେ ।
ଯେନ ଏଇ କାହେ ଆସା ସମାଜେର ପକ୍ଷେ ଖୁବ ବିପଞ୍ଜନକ ।
ଯେନ ଓରା ଆମ୍ବେଯାନ୍ତ ପେଯେ ଗେଛେ ମିଳକବାଗାନେ
ଯେନ ଓରା ହାଇଜ୍ୟାକେର ନିର୍ଧିପତ୍ର ଜାନେ
ଏସେହେ ବାରଦୁ ଭରେ ଗୋପନ କାନ୍ଦାନେ ।

ଏକଟି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାଦି ପ୍ରତିଦିନ ପାର୍ଥ-ରଙ୍ଗ ବିକେଲବେଲାୟ
ତାର କୋନୋ ନାଯିକାର ହାତେ ରାଖେ ହାତ
ଯେନ ଏଇ କଲକାତାର ମାରାୟକ କ୍ଷରିତ କରେ ଦେବେ ବଜ୍ରପାତ ।
କଲକାତାର ଜଙ୍ଗଲ ଗଜାବେ
କଲକାତାକେ ସାପେ-ଖୋପେ ଥାବେ ।
ଏଇ ସବ ଫିସଫାନ୍, ଚାରିଦିକେ ଅବିରଳ ଏଇ ସବ
ଛୁଟୋର କେନ୍ତନ,
ଏକଟି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏସେ ସ୍ତ୍ରୀର କାହାକାହି ସମେହେ ସ୍ଥନ ।

ନିଳଦନୀ ! ତୋମାର ମନେ ପଡ଼େ ?
ମାରାବ୍ୟଶ୍ୱରେର ମତ ବିଚକ୍ଷଣ ଘାୟଭଙ୍ଗୀ କରେ
ଏକବାର ଏକ ବୁଢ଼ୀ ହାଡ଼ ଏସେ ପ୍ରଶ୍ନ କରୋଛିଲ,
ମେଯୋଟିର ସଙ୍ଗେ କେନ ଏତ ମାଥାମାର୍ଥ
ମେଯୋଟିର ମଧ୍ୟେ କୋନ ଗୃହ୍ଣତଧନ ଆହେ-ଟାହେ ନାକି ?
ଲୁକନୋ ଏୟାରପୋଟ ଆହେ ?
ଜାଲ-ମୋଟ ଛାପାବାର କାରଖାନା ଆହେ ?
ଆଲତର୍ଜାରୀତକ କୋନ ପାକଚକ୍ର ଆହେ ?
ତାହଲେ କିସେର ଜଣେ ଛୁଟୁ ଓ ସୁତୋର ମତ
ଶୀତ-ପ୍ରୀତି ଏତ କାହେ କାହେ ?

—ନିଳଦନୀ ! ଆମାର ଖୁବ ଭଯ କରେ, ବଡ଼ ଭଯ କରେ ।

କୋନ୍ତା ଏକଦିନ ବ୍ୟାକ ଜରିବ ହବେ, ଦରଜା-ଦାଲାନ ଭାଙ୍ଗେ ଜରିବ

ତୁଷାରପାତରେ ମତ ଆଗଣେର ଢଳ ନେମେ ଏସେ

ନିଃଶବ୍ଦେ ଦଥଳ କରେ ନେବେ ଏହି ଶରୀରେର ଅଲିଗଲି ଶହର ବନ୍ଦର ।

ବାଲିଶେର ଓସାଡ଼େର ଘେରାଟୋପ ଛିନ୍ଦେ ଫେଲେ ତୁଲୋ

ଏଥନ ହେଁଛେ ମେଘ, ଉଡ଼ୋ ହାଁସ, ସାଦା କବୁତର ।

ସେଇଭାବେ ଜରିବ ଏସେ ଆମାକେ ଉଡିଯେ ନିଯେ ଯାବେ କୋନୋ ଅନ୍ୟ ଭୂମିଙ୍କଲେ
ନିଳଦନୀ ! ଆମାର ଖୁବ ଭଯ କରେ, ବଡ଼ ଭଯ କରେ ।

—ବାଜେ କଥା ବକେ ବକେ କି ସେ ସ୍ଵର୍ଗ ପାଓ, ଶୁଭତ୍ୱକର !

ସତ୍ୟ ବ୍ୟାକ ନା ।

କାର ଜଣେ ଛୁରି ନିଯେ ଖେଲାଯ ମେତେହୋ ?

ତୁମି କି ଆମାର ମୁଖେ ରକ୍ତଦଶ୍ୟ ଏହିକେ ଦିତେ ଚାଓ ?

—ଛୁରି କହି ? ଛୁରି ଛିନ୍ଦେ ଦିଯେଇଛ ଜଙ୍ଗଲେ

ଥାଁ ସାଁ ଦୁପୂରେର ମତ ଲମ୍ବା ଛୁରି ଛିଲ ବଟେ କିଛିନ୍ଦିନ ଆଗେ ।

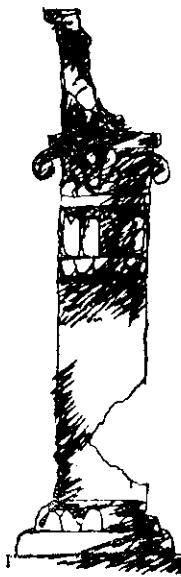
ତଥନ ସେ ପ୍ରାତିନିଧିତ୍ୱ ଛିଲ

ତଥନ ସେ ସ୍ଥୁର୍ଧ-ଦାଙ୍ଗା-ଲୁଟପାଟ-ଡାକାର୍ତିର ସମ୍ଭାବନା ଛିଲ

ଏଥନ ଭୀଷଣ ଏକ ଭର ଛାଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୋନ ପ୍ରାତିପକ୍ଷ ନେଇ ।

ସ୍ଥୁର୍ଧ ନେଇ, କାମାନେର ତୋପ ନେଇ, ଅସୁର-ବିସୁର କିଛି ନେଇ

ଭର ଛାଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୋନ ବୈଜାଗନ୍ତର ମାରାଭାକ ଆକୁମଣ ନେଇ ।

—আমাৰ যা কিছু ছিল সবই তো দিয়েছি. শুভঃকৰ !

তোমাৰ বামেৰ থাবা তাও ভৱে দিয়েছি থাবাৰে।

চাঁদোয়াৰ মত ঘন বৃক্ষছায়া টাঙিয়ে দিয়েছি

মাথাৰ উপৱে, ঠিক আকাশেৰ মাপে মাপে বনে।

তবুও তোমাৰ এত ভয় ?

তবুও কিসেৰ এত ভয় ?

—সেই ছেলেবেলা থেকে যা ছৰ্যয়েছি সব ভেঙে গেছে।

প্ৰকাশ্ত ইশ্কুলবাড়ি কাচেৰ চিমনীৰ মত ঝড়ে ভেঙে গেল !

একান্বৰতীৰ দীৰ্ঘ দালান-বারান্দা ছেঁড়া কাগজেৰ কুচ হয়ে গেল।

কাচ হাতে রঢ়য়ে রঢ়য়ে সাজিয়েছিলাম এক উৎফুল্ল বাগান

কুৱে কুৱে খেয়ে গেছে লাল পিপড়ে, পোকা ও মাকড়।

একটা পতাকা ছিল, আকাশেৰ অন্বতীয় সূৰ্যৰ মতন

তকে ও বিতকে তাও সাতটা-আটটা টুকুৱো হয়ে গেল।

গাঁয়েৰ নদীকে ছৰ্যয়ে কী ভুল কৱেছি

নদীৰ বীজকে ছৰ্যয়ে কী ভুল কৱেছি

কাগজ ও মণ্ডায়শ্চ ছৰ্যয়ে আৰু কী ভুল কৱেছি।

নান্দনী !

তোমাকে যদি বাগান, পতাকা, বীজ, কাগজেৰ মতন হারাই ?

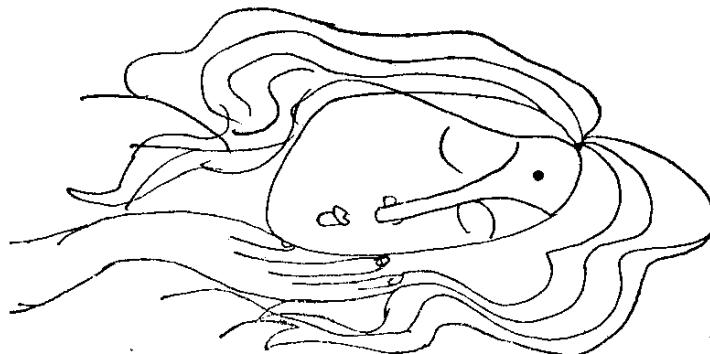
ତୋମାକେ ବାଜାଇ
ସମ୍ବନ୍ଧଶାଖାଥି ତୁମି ।
ଗାଛେ ଫୁଲ ଆସେ
ଫୁଲେରା କିଶୋରୀ ହୟ ।
ଡାଳପାଳାଗୁଲୋ
ମବୁଜ ପାତାର ଥାମେ
ଚିଠି ଲିଖେ ଲିଖେ
ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରେ ।
ହୃଦକ ଛେଡେ ଶାଢି ପରେ
ମମଗ୍ର ବନ୍ଧୁମି ।
ତୋମାକେ ଭାସାଇ
ମେଘେର ନୌକୋ ତୁମି
ତୁମି ଜାନ ଲାଲ
ପ୍ରବାଲେର ନୀଳ ପ୍ରୀପ ।
ଅମରାବତୀର
ଦରଜାଯ ଏସେ ନାହୋ
ଥାଟ-ପାଲଙ୍କ
ପେତେ ଦେଯ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରା ।
ବୁଢ଼ି ଚାନ୍ଦ ଏସେ
ଝାଢ଼ି-ଲାଞ୍ଠନ ଜବାଲେ ।
ପୃଥିବୀର ଫାଟା ଗାଲେ
ହେସେ ଓଠେ ପୂର୍ଣ୍ଣମା ।

—ଧରୋ କୋନୋ ଏକଦିନ ତୁମ ଖୁବ ଦୂରେ ଭେସେ ଗେଲେ
ଶୁଧି ତାର ତୋଳପାଡ଼ ଚେଟଗୁଲୋ ଆଜନ୍ମ ଆମାର
ବୁକେର ସୋନାଲୀ ଫ୍ରେମେ ପେନଟିଂ-ଏର ମତୋ ରମେ ଗେଲ ।
ଏବଂ ତା ଧୀରେ ଧୀରେ ଧୂଲୋଯ, ଧେଇଯାଯ, କୁରାଶାଯ
ପୋକାମାକଡ଼େର ମୁଖୀ ବାସାରାଡ଼ି ହୟେ ସାଯ ସାଦି ?

—ଧରୋ କୋନୋ ଏକଦିନ ସାଦି ଖୁବ ଦୂରେ ଭେସେ ଯାଇ
ଆମାରଓ ସୋନାର କୌଠୋ ଭରା ଥାକବେ ପ୍ରତିଟି ଦିନେର
ଏହିସବ ଘନ ରଙ୍ଗେ, ବନ୍ଦତବାତାସେ, ବର୍ଣ୍ଣିତଜଲେ ।
ଯଥନ ସେମନ ଖୁଶି ଓୟାଟାର କାଲାରେର ଆଁକା ଛବିଗୁଲୋ
ଅନ୍ଧାନ ଧାତୁର ମତ କ୍ରମଶ ଉତ୍ତରଳ ହେବେ ସୋହାଗମୀ ରୋଦ୍ଧରେ ।

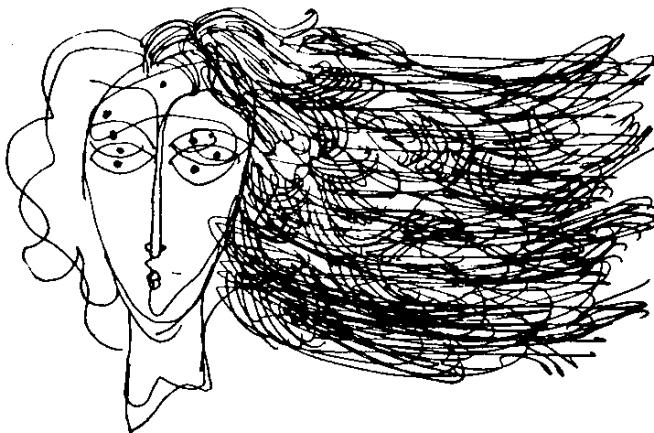
—ତାର ମାନେ ସାତ୍ୟ ଚଲେ ଯାବେ ?

—ତାର ମାନେ କଥନୋ ଯାବୋ ନା ।

—ବକ୍ଷେର ବଳକଳ ଦେଖେ ମନେ ହସ୍ତ ସେନ ଆମାଦେର
କଥୋପକଥନଗୁଲୋ ସାତେ ନା ହାରାଯ୍
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହରଫେ ଲିଖେ ରେଖେଛେ ଉଲ୍ଲଙ୍କର ମତ ନିଜେର ଗାୟ ।
ପୃଥିବୀର ବକ୍ଷଗୁଲୋ ମାନୁଷେର ଗୋପନୀୟତମ
ସମ୍ମତ ସଂବାଦ ଜାନେ, ଏମନୀକ ତୋମାକେ ସା କଥନେ ବର୍ଣ୍ଣିନ
ହୃଦୟେର ସେଇ ସବ ତୁର୍ଯ୍ୟନାଦ ଆର୍ତ୍ତନାଦଓ ଜାନେ ।

—ନଭୋମନ୍ତଲେର ଦିକେ ଚେଯେ ଥେକେ ଠିକ ଏରକମାଇ
ଭେବେଛି ଆମିମୁ । ସେନ ଗୋପନ ଅଲମାରୀ ଧେଁଟେ-ଘୁଟେ
ତୋମାକେ ସେ-ସବ ଚିଠି ଲିଖେଛି, ସା କଥନେ ଲିଖିବିନ
ନକ୍ଷତ୍ର-ଆକରରେ ସେନ ଛାପିଯେ ରେଖେଛେ ତାର ସବ
ତତ୍ତ୍ଵକଣା, ଅଶ୍ରୁକଣଗୁଲି ।

କୋମ୍ପାଳ
ସାହୁ